

Kongres emigracije održat će se u Ljubljani 10. septembra. Taj kongres mora biti revija svih naših snaga i manifestacija naših velikih ideala. U Ljubljani moraju sve organizacije doći složne, spremne i dobro zastupane. Ljubljanski kongres važna je etapa na našem putu.

Kongres emigracije održat će se u Ljubljani 10. septembra. Taj kongres mora biti revija svih naših snaga i manifestacija naših velikih ideala. U Ljubljani moraju sve organizacije doći složne, spremne i dobro zastupane. Ljubljanski kongres važna je etapa na našem putu.

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULJSKE KRAJINE

NOVI, PRAVEDNI REVIZIONIZAM

O revizionizmu bilo je u našem listu već više puta govora. Prikazali smo u pravom svjetlu onaj revizionistički pokret, koji vodi Mussolini, za koji se bore Mađarska, Bugarska, Njemačka i još nekoji prijatelji talijanskog i njemačkog fašizma. Francuska i države Male antante su revizionizam odbijale i do sada su stalno ostajale na stajalištu, da treba očuvati nedotakljivost mirovnih ugovora. To je bilo diplomatski donekle pogrešno, i po našem mišljenju trebalo je odmah ispočetka na fašistički revizionizam odgovoriti našim revizionizmom. Na fašistički revizionistički zahtjeve trebalo je odgovoriti pravednim protuzastupima, na primjer za reviziju talijanskih granica u korist jugoslavenske narodne manjine u Juljskoj Krajini. Antirevizionisti međutim postavili su se u neku dosta pasivnu defenzivu, koja je još i ohrabrila revizioniste, što se najbolje vidi u činjenici, da do danas fašistički revizionizam, uza sav Pakt u četvero, nije prestao da se manifestuje. Naša emigracija je kroz naš list upozoravala na pogrešnost ovakvog stava, a kako izgleda, napokon su i kompetentni uvidjeli, da je čist antirevizionizam pogrešan i da treba revizionizam tući revizionizmom, bolje reći, da treba Evropi predložiti novu, pravu reviziju.

Ima u novije vrijeme glasova, koji mogu da se tumače u tom smislu i da nas razvesele, jer ti glasovi u neku ruku potvrđuju ispravnost ovih načela, koja ističe naša emigracija. Kako javlja poluslužbeni list češkog ministra vanjskih poslova dra. Beneša »Prager Presse«, države Male antante su zaključile, da iz temelja mijenjaju svoju proturevizionističku politiku, te se već spremaju, da doskora jasno označe svoje novo stajalište. Taj je glas praškog lista vrlo značajan, jer pokazuje, da je Čehoslovačka opazila svu slabost dosadanjeg antirevizionističkog stajališta i shvatila, da nije dovoljno, da se ističe nedotakljivost granica, nego da treba učiniti korak dalje, a taj bi korak bio prihvatanje revizije, ali — pravedne revizije. Kod Čehoslovačke je prevladalo mišljenje, da odbijanje revizije nije sasvim taktično.

Da bi se shvatilo novu čehoslovačku orijentaciju treba čitati ono što piše praški »Narodni Listy«. U tom listu napisao je g. Kopecki vrlo poznati češki stručnjak za vanjsku politiku članak, koji donosimo gotovo u cijelosti, jer je vrlo interesantan:

»Pokret za reviziju mirovnih ugovora jača. Podupiran nesavjesnom i bogato dotiranom propagandom ne prestaje da iznosi pogreške mirovnih ugovora. Obrača se na ljude, koji su slabo informirani, služi se netačnim, ako i ne falsifikovanim statistikama, te označuje ograničenim konzervativcem svakoga, koji se opire promjeni ugovora, na kojima počiva novi poredak u Evropi.

Zatočnici revizionizma, koji vjeruju pošteno, da mogu poduprijeti ugroženi mir promjenom ugovora, upiru svoje poglede samo jednim smjerom. Hoće da revidiraju jednostrano i nalaze nedostatke samo u nekim odredbama mirovnih ugovora.

U tomu je njihova grješka, jer bi pravednost tražila malo drugačiji mjer, nego što je darivanje Žitnoga otoka Mađarskoj, kako je nedavno preporučao jedan češko-slovački novinar. Ako se ima govoriti o reviziji, nužne tražbine su mnogo znatnije.

Cini se, da je svijet zaista već otišao tako daleko, da riječi i potpisi na ugovorima nemaju vrijednosti. Nova njemačka moralna — uostalom ne tako mnogo nova — dobiva sve više pristaša. Ako svijet hoće po uzornom primjeru Njemačke smatrati ugovore za krpe papira, neka, a ima li se govoriti o reviziji. Zašto da se ne predlože vlastite tražbine?

Mirovni ugovori nisu ipak takovi, da bi se revizija imala provesti baš na račun naš i naših prijatelja

Čehoslovačkoj je republici mirovnim ugovorima naredjena zaštita manjina. Ta je odredba sramotna iz dvaju razloga. Ponajprije, jer čehoslovački narod — kako je to dokazao u staroj i najnovijoj povijesti — ne pripada onim narodima, kojima je milo da potlačeju druge. Takova odredba znači nepoštovanje duha čehoslovačkog puka. A zatim, zaštita manjina nije bila naredjena svim državama. Ako se bude postavljao program revizije, tražit ćemo da se ukinu ta obveze.

To ne znači, da hoćemo učiti od Hitlera. Jer mi ćemo biti pravedni — bez te jednostrane obveze.

Ako će se revidirati — jer se revizija ipak ima provesti u interesu narodne pravednosti — morat ćemo tražiti, da se protegnu obveze, zaštite manjina na države, koje ne daju manjinama niti dio onoga, što mi

ČETRDESET I ČETIRI SLOVENSKA RODITELJA OSUDJENA

zato, jer im sinovi nisu pohađali predvojnički tečaj

Trst, augusta 1933. Tršćanski listovi donose spisak mladića čiji su roditelji osudjeni na zatvor ili globu zato, jer oni nisu, kako je naredjeno pohađali predvojničke tečajeve, takozvane »corsi premilitari«. Popis se odnosi samo na one slučajeve, koje prijavljuje komanda 59 milicionerske legije u Sezani. Taj je popis velik, a obuhvata samo slovenska imena, pa je tim karakterističniji, jer pokazuje s kakvim oduševljenjem naš Kras prihvaća fašističke nasilne odredbe.

PREDVOJASKI TEČAJI I NASHA MLADINA.

Ratečevo brdo, augusta 1933. (Agis.) — Dvadesetljetni Fabec Anton iz Ratečevog brda št. 2 bi moral letos obiskovati predvojaške tečajeve. Ker je bil bolan, ni zahajal k vajam odsotnost pa je opravičil z zdravniškim spričevalom izdanim od dr. Ambrožiča. Zupanstvo ni upoštevalo predloženega spričevala, ampak, mu je predpisalo 100 lir

JOŠ STOTINU PROMIENJENIH PREZIMENA

Trst, augusta 1933. — Tršćanski prefekt objavio je ovih dana spisak stotinjak novih dekreta o promjeni slavenskih prezimena na talijanski oblik. Interesantno je kod toga samo jedno: na stotine, na hiljade prezimena već je promjenjeno, pa još uvijek, kad se po prezimenima ispituje nacionalni karak-

kazni. Ker je ni hotel plaćati, je izročilo stvar sodišću u Bistrici. Sodišće je mladenicu določilo kot zastopnika dr. Ferluga, ki mu je pa že vnaprej povedal, da ni nikakega izhoda in da bo brezpogojno moral plačati globu, poleg te pa še stroške.

Obiskovanje teh tečajev, je za našo mladino zelo mučno in velika nadloga. Cel teden se morajo truditi na polju in pehati za kruhom, potem pa v nedeljo še k vajam. Trgačo čevlje in obleko vse pa brez vsake koristi. Dokler so absolventi tečajev imeli skrajšen vojaški rok, se je skoraj splačalo, danes pa ne več. Poleg tega pa uporabijo oblasti vsako priliko, da jih uvrstijo v sprevođe in druge slične fašistične cerimonije. Ko so pred meseci bili na Premu reški avangardisti, so se morali udeležiti vsi »premilitari« sprejema. Hoteli so celo, da bi z avangardisti skupaj jedli opoldan njihovo »menadžo«. Temu so se fantje uprili. Vendar pa se morajo mnogokrat pokoriti volji teh prenapetežev!

DIVJAŠKO POSTOPANJE FAŠISTOVSKIH FINANCARJEV Z NAŠIM ČLOVEKOM

Sv. Lucija, avgusta 1933. Prve dni tega meseca je finančna patrolja prišla nekoga moškega, ki je prišel preko meje, in ga med potjo do Roč nad Slapom tako divje pretepala, da se je onesvestil. Toda zverine tudi tedaj še niso prestale mučiti žrtve, kljub zgražanju opazujućega ljudstva, ki se seveda ni upalo nastopiti u obrambo nesrećnoga, ker predobro pozna maščevanje kulturonošcev. Nato je financar stopil v bližnju hišo, vzel brez besede

ročni voziček, na katerega so naložili onesvećenega ter ga odpeljali do svoje kasarne. Na dvorištu so ga položili na tla ter pričeli polivati z vodo, nato so ga zavlekli v kasarno. Do danas še ne vemo, ali je trpin ostal pri življenju. Kdo je bil nam ni znano.

Ta slučaj ni osamljen. Zverinski brigadir na Slapu in njegovi pomagači vestno izvršuju naročilo svojega velikega učitelja...

ZA NAS NE SME FAŠISTOVSKI DRŽAVNI URADNIK IMETI PRIJAZNE BESEDE

Divača, avgusta 1933. (Agis.) Pred kratkem so ođstavili v Divači poštnega uradnika. Baje je manjkalo v blagajni 2.000 lir. Govorica o primanjkljaju pa čisto gotovo ne drži, ker so ljudje ravno na tej pošti navajeni drugačne morale od strani oblštvi. Poštni uradnik je bil namreć med ljudstvom zelo priljubljen in mi sklepamo, da je bil to njegov edini pogrešek in povod za ođpustitev. Pred par leti se je namreć zgodilo na tej pošti nekaj sličnoga. Vodja pošte Massalini, rodom Furlan, poročan s Slo-

venko in oće dveh otrok, se je nekoga jutra nemalo začudila, ko je stopil v urad in dobil tam dva meška, ki sta od njega zahtevala, da njima izročijo blagajno z vsemi ostalim in mu obenem pomolila dekret o takojšnjoj ođpustitvi iz službe. Zagrešil ni ničesar drugega kot to, da se je prikupil ljudstvu s svojim poštenim poslovanjem in domaćim obćevanjem. Za nas ne sme imeti nobeden prijazne besede, nas ne sme ničče zagovarjati. Vsakogar, ki tako postopa, takoj ođslovijoj!

Za našu manjinu u Austriji nije se još ništa naroćito učinilo i njene školske nevolje su velike. A što da se kaže o češkoslovačkoj manjini u Mađarskoj? Ljudi, koji nariću zbog Mađara u češkoslovačkoj republici — a ti imaju čak i Akademiju — morali bi otvoriti svoje srce takodjer i Slovacima u Mađarskoj, koji nemaju ni osnovne škole ni uzgojnih društava. Ili možda vrijedi i za osjetljive revizioniste načelo: »Tot nem ember!«

Dužnost je drugih, hoće li tražiti u Njemačkoj pbezu zaštite Židova, kakova je bila naredjena nama. Ali mi imademo pravo da tražimo zaštitu Lužickih Srba.

Često se traži neutralizacija područja, koja su oduzeta bivšim centralnim vlastima. A zašto da se ne neutralizuje Lužica? Tamo bi to bilo najpotrebnije!

Govor o reviziji može dovesti do zanimljivih zaključaka. Ne samo mi, i Jugoslaveni, Rumunji i Poljaci mogli bi staviti veoma temeljite i pravedne predloge, kako da se poboljšaju nesavršeni mirovni ugovori. Tu opet igra ulogu naša štetna malodušnost, te mislimo, da nemamo prava na nezadovoljstvo, već da vazda moramo biti mi oni, koji će platiti račun.

Revizionisti razmahuju kampanju, kojoj se rezultati ne mogu dogledati. Osvjedoćeni da se poštteni narod vlada kao poštteni muž, t. j. da ima poštivanje prema rijećima i svomu potpisu, šutjeli smo o tim propisima ugovora, koji su za nas nepovoljni. No ako dižu glavu oni, kojima ugovori nisu ništa drugo, nego krpa papira, nije dosta da rećemo: ne damo ništa od onoga, što držimo našim pravom. Potrebno je upozoriti, da imamo i temeljite i pravedne

IX. EVROPSKI KONGRES NARODNIH MANJINA U BERNU

Vijeće europskog kongresa za narodne manjine održalo je početkom pr. mj. sjednicu pod predsjedanjem dra. Vilfana, bivšeg našeg zastupnika u talijanskom parlamentu u Rimu. Kako sada javlja ženevska štampa, ovogodišnji kongres narodnih manjina bit će u Bernu (Švicarska). Predmeti vijećanja bit će najnoviji događaji u narodno-politićkom području. Sve narodne skupine drže se temelja, koji su prihvaćeni od kongresa prije 8 godina i ta solidarnost narodnih skupina stoji i dalje nepokolebana.

Na dnevnom redu idućeg kongresa bit će ova pitanja: 1. Rad Lige Naroda u prošloj godini; 2. Pitanje teritorijalne samouprave za pojedine narodne manjine. 3. Religija i narodnost. 4. Narodna disimilacija i prava narodnosti. 5. Sadržaj i izgradnja naddržavnog javnog života.

Ovogodišnji deveti kongres narodnih manjina održat će se kao i prošlih godina prije otvorenja plenarnih zasjedanja Lige Naroda, t. j. od 14. do 16. rujna o. g.

ZAPLJENA »ISTRE«

Posljednji broj »Istre« (od 18 augusta) bio je zaplilenjen. »Službeni list« od 19 o. mj. donosi ovo obavještenje:

»Državno tužioštvo u Zagrebu svojim rešenjem od 18 augusta 1933 broj Kns. 2.017-1933 zabranilo je temeljem čl. 19 Zakona o štampi, a u savezu sa čl. 3 Zakona o izmjenama i dopunama toga zakona rasturavanje i prodavanje povremenog tiskopisa »Istra« broj 33 od 18 augusta 1933, koji se štampa u Zagrebu.»

POSLOVANJE ITALIJANSKE POŠTE I CENZURA

Postojna, avgusta 1933. (Agis.) Iz Ljubljane v St. Peter na Krasu rabi brzovlak komaj 1 uro in 45 minut. Osebnj vlak rabi nekaj več. Koliko časa pa rabi razglednica s pozdravi, če jo pošlješ po pošti iz Ljubljane v St. Peter? To je zelo kočljivo vprašanje! Pred dnevi je nekdo pripovedoval, da je prejel razglednico iz Ljubljane šele po šestih dneh, drugi, da je prejel pismo po petih dneh. Nekj gospod iz Bistrice se je prižložil, da je prejel razglednico, na katerj ni bilo drugega kot pozdravi in nekaj podpisov. Šele po sedmih dneh od datuma poštnega pečata. Kje zastaja pošta? V vlaku, na domačem poštnem uradu, ali jo pošiljajo celo v Trst v »nadpregled«? Celo v času svetovne vihe, ko je bila, poleg raznih drugih zaprek, vsa pošta podvržena strogi cenzuri, je pri nas pisemska pošta prihajala v redu in v normalnem času! Mogoče pa je Mussolini predpisal »battaglio« tudi za poštno poslovanje! Potem pa nič čudnega!

POLICIJA V GORICI IMA 300 DETEKTIVOV.

Gorica, avgusta 1933. (Agis.) — Pravijo, da imamo letos preko 300 policijskih detektivov, ki prav pridno in vestno izvršuju svoj poklic. Imajo zelo dosti opravila, ker je njihov delokrog zelo obširen in se razteza daleć ven na deželo.

slavije i srednje Evrope razvijali drugojaćije, s drugih vidika. Italija ih je uzela, da ih nema Jugoslaviija, ali ih je ujedno osuđila na smrt. Ako igdje, u tom je pogledu potrebna revizija mirovnih ugovora, jer je skroz neprirodno, da luke drži jedna zemlja, koja nema njihovog zaledia, a ima ih zato da kočji pomorski razvitak tih luka i toga zaledia. Trst i Rijeka treba da pripadnu Jugoslavenima, koji im jedini mogu dati mogućnost boljega života, a s vremenom im pomoći do uskrnuća one važnosti za Podunavlje, koje su imale prije rata. — Slobodne zone, bile austrijske, bile mađarske u Trstu ili na Rijeci, krparenja su i one usluge, koje Austrija i Mađarska imaju da pruže Italiji, da donekle smanli broj milijuna, koje troši za uzdržavanje tih dviju luka. Ali to mimogred htjeli smo samo naglasiti, kako su i ondje u talijanskom »središnjaju« Srednje Evrope, u prvom redu mjerodavni talijanski interesi, interesi salviranja i prodiranja, a austrijski i mađarski, u koliko služe tom prodiranju. Na taj način ne može doći do onog odnosa u Srednjoj Evropi, koji zajamćuje mir i nesmetanu saradnju.

Ovaj odlučan češki glas, kao i mnoge druge indicije, pa i pisanje jugoslavenske štampe (»Jutro«, »Novosti« itd.) posljednjih dana, pokazuju, da bi doista pitanje revizije moglo biti doskora postavljeno na ispravnu osnovu i da bi se takva revizija ugovora mogla s uspjehom plasirati u Evropi. S pažnjom ćemo pratiti tu novu pojavu, koja je za nas od vitalnog interesa i koja pokazuje, da se naša teza afirmiša i dobiva maha. Treba tražiti reviziju, ali — pravednu, našu reviziju.

TIPIČAN FAŠISTIČKI FALSIFIKAT

Dokumenat »zdravlja talijanske rase«

RAZZA ITALIANA

Vi presentiamo la signora Antonia Sepici, robusta istriana di 88 anni e, da sinistra a destra, di figlia in figlia, quattro generazioni. Se però preferite procedere da destra a sinistra, ecco la piccola Anna, di tre anni, da Fiume, con sua madre, sua nonna, la sua bisnonna e la sua ava. Un bell'esempio di salute della razza italiana

»Predstavljamo Vam gospodju Antoniju Sepici, krepku istranku staru 88 godina, te s lijeva na desno, od kćerke do kćerke, četiri generacije. Ako pak želite da počnete s desna na lijevo, eto male Ane, kojoj su tri godine, iz Rijeke, s niezinom majkom, babom, prababom i praprababom. Lijep je to primjer talijanske rase.«

Tako piše pod ovom slikom, koju smo prenijeli iz poznatog talijanskog ilustriranog lista »La Domenica del Corriere«, koji izlazi u Milanu u izdanju »Corriere della sera«.

Ta slika s tekstom, koji je ispod nje štampan pretstavlja interesantan primjer talijanske lažne propagande o talijanstvu Julijske Krajine, to je tipičan primjer talijanskog falsifikovanja činjenica, to je još jedan dokaz, kako je fašizam neskrupulozan, infaman kad je riječ o nacionalnom karakteru Julijske Krajine i ljudi, koji tu zemlju nastavljaju. List »Domenica del Corriere«, sigurno u skladu s službenim namjerama talijanske vlade, a možda i na inicijativu sa službene strane prikazuje jednu slavensku istarsku familiju kao »lijep primjer zdravlja talijanske rase.«

Ove žene, koje su u svojoj skromnosti prikazane na ovoj slici nisu nikakva »talijanska rasa« nego su to žene slavenske krvi i osjećaja iz liburnijskog sela Rukavca. Antonija Sepici nije se do nedavna zvala tako, nego je njezino prezime bilo Sepić i tek prisilnom promjenom, po dekretu, dobila je prezime Sepici. Vjerojatno ne zna ni riječ talijanski, a možda neznaju ni njezine kćeri ni unuke i praukuke.

Ova slika zaslužuje, da je reproduciramo, da bi naši čitatelji vidjeli, kako je fašistička Italija upravo neiscrpiva u pronalazanju uvijek novih i novih laži i kako se ne stidi niti ovako bijednih metoda, da bi manifestovala talijanski karakter našeg naroda i naše zemlje.

Mi međutim vjerujemo, da sve to i sve ono ostalo što Italija poduzimlje, da bi od našeg naroda stvorila Talijane, neće donijeti one rezultate, koje Italija očekuje. I baš ovakve familije, koje Italija danas prikazuje kao »un bell'esempio di razza italiana« najbolje su nam jamstvo, da će zdravlje naše krvi pobijediti.

Kad smo redigovali ovaj člančić sjetili smo se, da smo ovu sliku vidjeli već jednom u »Danici« društva Sv. Mohora, koja je štampana u Trstu 1933. Potražili smo »Danicu« i doista, našli smo na strani 112 tu sliku sa slijedećim tekstom:

Do trećeg i četvrtog koljena. — Ovih pet osoba su sve jedna drugoj majke, dočito kćeri, a žive još sve u Liburniji, u selu Rukavcu. Prva najstarija se zove Antonija Sepić, a rođena je dne 15 siječnja 1845. Druga je njezina kći Marija, udata Crnjarić, rođena god. 1865. Treća — Jelisava je unuka prve, a kći druge, rođena god. 1886. Četvrta praukuke — je Lilena, rođena god. 1906., a na krilu joj je peta, njezina kćerka Anka, rođena god. 1930.

Po svemu je jasno, da je »Domenica del Corriere« prenijela sliku »zdravlja Talijanske rase« iz Tršćanske »Danice«...

NOGOMET NAMESTO SEMNJEV

Reka, avgusta 1933. (Agis). Povsod se pozna, da gospodarstvo našega kmeta propada z dneva v dan. Najbolji viden in občuten pa je ta padec v podeželskih semnjih. Tu je naš kmet prodajal svoje pridelke, kupoval semena, gospodarske in gospodinske potrebščine. Pa ne samo kmet, tudi obrtnik in trgovec sta lahko vnovčila svoje predmete.

Tudi v Trnovem in v Bistrici je vsako leto lepo število semnjev, ki so včasih sloveli daleč naokoli in privabili ljudi od blizu in daleč. Na teh semnjih si opazil Čiča s svojim ogliem, Kastavca s sodi in brenjami, Pivčana z voli in Brkina s kravami.

Po stojnicah pa ni manjkalo ne za mlade in ne za stare. Kdor je hotel kaj kupiti, je dobil tu vsega na razpolago in kdor je imel kaj naprodaj, je prav z lahkoto prodal na

teh semnjih, ki so bili polni življenja in veselja. Zlasti nekateri semnji so veljali za živinske in v ta namen je imela Bistrica kot Trnovo poseben prostor za živino. Veliki davki, zlasti občinski na govedo, pa so pobrali našemu kmetu vso živino tako, da ni mogoče kaj prodajati, pa tudi kupovati ne more. In če se dobi še kje kakšen sestradan rep za prodajo, pa ni ne kupca in ne denarja. Tako so ti semnji popolnoma propali. Semenske živinske prostore pa je zarastla trava. Zato se je bistrička občina menda tudi odločila, da preuredi del trnovskega semenjskega prostora v nogometni prostor. Saj je v Bistrici precejšnje število priseljencev, katerih poklic je: zasledovanje naših ljudi. Cele dneve posedajo po kavarnah in se jim bo res prilagel ta šport, občini pa bo prinesel več dohodkov ko današnji živinski semnji! — Žalostno pa resnično!

SAMO FAŠISTI IMAJU PRAVO NA RAD!

Vodice, avgusta 1933. Na sve načine lastoje naši vlastodržci kako bi naš narod privukli na svojo stranu. Javili su nam, da će na rad, koji se provodi na cesti i vodovodu, primati samo one, koji su učlanjeni u dopolavoro. I nekolicina naših ljudi u članili su se, samo zato da dobiju posao.

Bili su primljeni na rad, ali ne za dugo, jer već nakon osam dana bili su otpušteni s motivacijom, da nisu sposobni za posao. Mi znamo što su oni mislili. Mislili su da će nas na ovaj način privući na svoju stranu, ali to im je uzaludan posao, jer se mi nedamo, pa makar erknuli od gladi.

Prve dane ovog mjeseca bilo je pozvano na našu općinu nekoliko muzeva iz našeg sela, a među njima i općinski odbornik, kojega je g. Depanger postavio za svog povjerenika. Po pričanju ovih naših muzeva na općini se držao nekakav zbor, i govorili su razni govornici, veličali su fa-

šizam i isticali kako je fašizam mnogo dobro napravio u našim krajevima. Mi međutim znamo eno, što smo imali... da nam je fašizam uništio sve.

Inače i ove nas je godine pogodila zla sudbina, jer nam je suša uništila naša polja. Teško ćemo prokuburiti ovu zimu, koja je već na dohvat. — Čič.

SIN POSLANCA LAVRENČIČA NABIRA POTPISE ZA FAŠISTOVSKO STRANKO.

Postojna, avgusta. — Že neka mesec pritisak fašisti na naše ljudi in jih silijo naj se vpišejo v fašistično stranko, v stranko naših laži in korupcije. Mnogi naši ljudje, ki so kakorkoli odvisni od njih, so klonili, da se rešijo in zagotovijo svojem kos kruha. Ne razumemo pa kako je mogel Stanko Lavrenčič, sin bivšeg našega poslanca, hoditi okoli Postončanov in nabirati podpise za vstop v fašistično stranko. — (Rob).

NAŠ ČLOVEK IN ITALIJANSKO ČASOPISJE

Glavni fašistovski list v Gorici se tiska v 750 izvodih!

Ljubljana, 19 avgusta 1933. (Agis). Fašizem je s svojimi znanimi ukrepi že pred leti zaplenil in uničil v Julijski Krajini vse slovenske časopise in mesečnike. Nekateri izmed teh naših listov so se preselili v Jugoslavijo; med temi je tudi »Ženski Svet«, »Veze«, »Naš rodo«, še prej pa »Madika«. Tudi naš list »Istra« je nekak »emigranta« in ni čuda, če je postal splošno emigrantsko glasilo. O drugih naših listih, ki so izhajali v Trstu in Gorici ni nikakega sledu več. Le posamezni izvodi in vezani letniki po knjižnicah in v privatni lasti nas spominjajo na višino kulture našega naroda onkraj Snežnika in Triglava, ki so jo tuji v dobrih desetih letih popolnoma uničili. To jim pa ni bilo dovolj.

Fašizem je polagoma onemogočeval in končno popolnoma preprečil prejemanje tudi najbolj nedolžnih slovenskih listov, ki so jih naši ljudje dobili še zadnja leta iz tistih.

Poseben trn pa mu je bil mesečnik »Ženski Svet«, ki je mesečno v preko 3.000 izvodih prihajal v naše kmečke domove in prinašal našim dekletom in ženam malo razvedrila, pouka in nasvetov. Zato so v pričetku letošnjega leta zabranili razširjanje »Ženskega Sveta« v Primorju in ga pričeli pleniti po poštah. Povod za to prepoved ni dala vsebina lista, pač pa je bil edini vzrok, katerega ima kulturnosni fašizem pred vsem, kar je našega. »Ženski Svet« omenja tudi Virginio Gayda v svoji brošuri »La Jugoslavia contro l'Italia«, ki pravi:...

... »Ženski Svet«, namenjen predvsem ženam, se vtihtaplja preko meje in se deli med tujerodno ljudstvo v Julijski Benečiji, ki ga pa skoraj vedno zavrne, ker vidi v njem predvsem namen za vzbujanje nemira in izzivanja.«

To jasno pove zakaj fašizem brani našemu ljudstvu čtivo v materinem jeziku. V tej knjigi je menda to in še marsikaj preveč jasno označeno, zato so tudi zabranili prodajo knjige v naših krajih, oz. so jo zaplenili. Vedo dobro, da kar je v njej navedenega ne odgovarja resnici in bi z njo ne dosegli pri našem ljudstvu drugega kot še večje nezaupanje, sovraštvo in močnejšo odpornost. Tega se zdaj dobro zavedajo, a so se zavedli prepozno.

S prepovedjo slovenskih listov in mesečnikov pa fašizem ni imel samo tega namena. Na ta način je hotel omogočiti prosto pot svojemu časopisju med naše ljudstvo. Hotel je tako pospešiti rešitev perečega vprašanja asimilacije na naši zemlji. Obenem pa bi pripravil s tem italijanskemu časopisju dobro zaledje, katerega tako potrebuje.

Saj dobro vemo, da dobi dnevnik »Vedetta d'Italia«, ki izhaja v Reki, letno iz Rima ogromno vsoto podpore, da krije z njo poslovni primanjkljaj.

Vemo tudi, da je sleherni občinski urad v Reški pokrajini obvezan plačati vsakoletno

naročnino lista, brez ozira na to, če ga potrebuje ali ne, in da mora vsako leto v predvideni bilanci že določiti znesek za naročnino lista itd.

Isto je s tržaskima listoma, ki imata zaledja, še slabše p: je s puljskim »Corriere Istriano« in goriskim »Eco dell'Isonzo«.

Ta list, ki izhaja dvakrat na teden v Gorici in ga tiska tiskarna Luchesi — prei Lukežič — dan za dnevni propad kljub vsemu trudu in dobri volji urednika Sofronia Pocarini, ki je znan italijanski kulturni delavec in je doma iz Milana.

Danes se tiska v 750 (!) izvodih, kar je lep dokaz o številu Italijanov v Gorici in okolici.

Res da je list krajevnega značaja, da je zaledje vse slovensko ter da nima interesov v drugih bližnjih večjih krajih kjer je kaj Italijanov, kot je Trst in Videm. Urednik je bil baš že trikrat osebnost v Rimu, kjer je na merodajnih mestih skušal doseči, da bi se list povečal v dnevnik. Kljub vsemu pa je ostala stvar na mrtvi točki. V Rimu se menda bojuje, da bi, če dovolijo italijanskemu goriskemu glasilu, da se razvije v dnevnik, prizadejali preveč škode tržaskima listoma, ki imata že nekaj tradicije in veliko zaslug za italijanstvo v Trstu in zlasti še za fašizem. Zato »Eco dell'Isonzo« životari s peščico naročnikov, v pisarni pa z urednikom in eno uradnico.

Kot v vsaki stvari tako tudi v tem pogledu ne žanje fašizem uspehov v naših krajih. Kot je naš narod odporen in neuklonljiv v prenašanju gospodarskih in ostalih političnih težkoč, tako je odporen tudi napram italijanskemu in posebno napram fašističnemu časopisju.

Nič ne mrzi bolj kot vsiljeno italijansko čtivo, ki ga v prvi vrsti ne razume. In čitduj zna kakšen naš človek toliko laščine, mu ti listi res ne nudijo nič poučnega, niti kaj zabavnega. Saj ne beležijo niti podeželskih kronik in če jih, malokdaj odgovarjajo resnici.

Rojak, ki se je vrnil iz Amerike, se je oglašil pri nas in nam je pripovedal,

da je včasih poslal svoje domov slovenske časopise, ki izhajajo v Ameriki. Tudi ti časopisi prinašajo tu pa tam razna mala poročila, ki se nanašajo na naše kraje in na življenje naših ljudi. Zato so zbudili pri našem človeku veliko zanimanja in so krožili z rok v roke, iz vasi v vas toliko časa, da so se raztrgali po pregibih. Potem so zlagali košček pri koščku in se zadovoljili, čitduj so manjkali že razni deli.

Ni torej danes veselješega dogodka za našega človeka onkraj meje ko premetek ko dobi po tednih in mesecih spet slovensko čtivo.

In to nam je najlepši znak, da je naš rod tam na Krasu, v Istri, v Brkinih, na Vipavskem, v Brdih in na Tolminkem v jedru zdrav in še močan!

TUDI PRI NAS GOSPODARIJO TUJCI

Podgraie, avgusta 1933. (Agis). Naš podgorski kot je med najbolj zapuščenimi kraji v Julijski Krajini. Vendar pa je že pred leti k nam zašel tujec, ki se je vživel v naše razmere in smo ga nekaj časa smatrali za domačina. Sicer je bil Karlo Ognibene že od vsega začetka uvaževana osebnost v kateri smo videli Podgorci svojo oporo. Prišel je kot tenente, se tu seznanil v Primčevji družini in poročil hčerko, ki je posedovala lepo posestvo in gostilno s gospodarskim poslopiem. Kot lesni trgovec je zaslužil v našem kotu lepe stotisočake, kot bivši in prvi podešta občin Trnovo-Bistrica je postal znan daleč naokoli. Zaradi svoje prijaznosti, ki je dobra, pa večkrat tudi slaba lastnost, kot pri vseh Italijanih, si je pridobil veliko zaupanje pri domačinih in še večje pri oblastvih. Njegova zasluga je, da sta se združili občini Trnovo-Bistrica v eno in da je nova občina sezidala skupno z re-

ško hranilnico novo veliko poslopje v Bistrici. S tem si je nakopala tudi lep dolg. Tudi še marsikatera druga sprememba v bistriški okolici se je izvršila pod njegovo taktirko. Končno se je po šestih letih podeštovanja umaknil v privatno življenje. To je pa samo krinka pod katero veliko lažje nadaljuje z delom, s katerim je pričel takoj ob pričetku. On previdno, ali vztrajno deluje med nami za črni režim. Z vestjo dobrega in vdanega fašista opazuje in zasleduje vsakogar, ki bi mu noga zdrsnila iz ceste umerjene po fašizmu. Tako ni danes več kot nekdanj, ko smo Podgorci zaupali »Benetu« hodili k njemu po nasvete in priporočila. Vsakdo se ga ogiblje, vsak se ga boji, ker zastopuje, da pride Ognibenetu na uho ena sama nepremišljena beseda. Posledice se kmalu pojavijo in včasih jih pošteno občutimo na naših kožah.

FAŠISTOVSKI RASIZEM GRE ZA HITLERJEVIM

Italijanski oficir ne sme poročiti Slovanko

Idrija, avgusta 1933. (Agis). Imamo skoro v vsakem našem večjem kraju slučaje, da so italijanski oficirji, tudi višji, poročili naša dekleta in včasih tudi prav zavedne Slovenke. Mnogokrat se je celo zgodilo, da so imeli starši deklet, katere so snubili italijanski oficirji, velike sitnosti, ker niso dovolili, da bi se hčerke poročile z njimi. Danes je drugače, kar potrjuje tale slučaj:

Neki oficir je zasnubil v znani in premožni Kavčičevi rodbini v Idriji. Mogoče, da mu je bila res všeč hčerka Danica ali pa, da si je želel le njeno doto. Ko je bilo končno v družini že vse dogovorjeno, je snubač zaprosil dovoljenje na pristojnem mestu. A potrebnega dovoljenja ni dobil, baš je samo zato ne, ker je nevesta Slovenka. Fašizem se menda le boji za svojo čisto krvno italijansko raso!

„BALILLA“ U DALMACIJI

Pred par sedmica otišlo je 50 učenika talijanske osnovne škole (Lega nazionale) u Splitu u majčicu Italiju na ladanje. Ovaj izlet organizirale su fašističke vlasti i svaki je učesnik imao besplatno hranje, spavanje i odjeću. Jedna grupa ovih mališana krenula je iz Splita u Šibenik (gdje su ušli u svoju braću) Zadar, Anconu a odatle u Rim, u čijoj su blizini logorovali. Sva djeca su bila obučena u uniformama »Balilla« i svuda im je bio priredjen srdačan doček: kao sinovima otrgnute zemlje... Djeca su bila odgajana u čisto ratobornom

duhu. Dnevno su imali dva puta vježbe, zatim su pjevali slatke talijanske pjesme i pričalo im se mnogo o »neoslodjenoj Dalmaciji«.

Da propaganda bude svestranija, djeca su dobivala pisači papir na kojemu je veliko brdo (gdje je logorovali) sa istaknutom talijanskom zastavom. Na vrhu hartije piše: »Campeggio montano dei Balilla italiani all'estero«, a na dnu: »Fascisti italiani all'estero«. Na povratku su ponijeli uniformu koja mora da ih uvijek potseća na svoju zemlju.

SUKOB NJEMAČKE I AUSTRIJE i koroški Slovenci

Naša slovenačka braća u Koroškoj izdružili su posljednjih mjeseci jednu tešku probu. Poslije plebiscita 10. oktobra 1920., kada je ova živopisna i pitoma pokrajina pripala Austriji, zahvaljujući poglavito slovenačkim glasovima, koroški Slovenci bili su pogotovo stavljeni na probu. Ovoga puta su imali ili da pojačaju Dollfussov »otadžinstveni front« ili da se pridruže opoziciji, koja nikako ne vjeruje u održivost austrijske samostalnosti i ne prestaje nadati se da će brzo kucnuti čas ujedinjenja s Hitlerovom Njemačkom.

Slovenci u Koroškoj su i ranije, dok je težnja za priključkom Njemačkoj bila kod svih austro-njemačkih stranaka podjednako živa i glasna, uvijek isticali svoju priko- vrženost Austriji. Oni su svoju austrijsku lojalnost posvjedočili i sada, izjavivši preko svoja dva zastupnika punu gotovost da učestvuju u borbi koju bečki »mali Napoleon« vodi protiv Dollfusa i radi odbrane nezavisnosti Austrije.

Koroški Slovenci su time, bez sumnje, zadužili g. Dollfusa u velikoj mjeri. Njemu sada nalaže ne samo dužnost, nego i pravično shvaćen politički interes, da se i austrijska vlada oduži Slovincima i da već jednom zadovolji njihove minimalne kulturno-privredne zahtjeve. Austrijski vlastodršci bi morali učiniti to tim prije, što se baš današnji savezni kancelar najrevnosnije zalagao za njemačke manjine u državama nasljednicama bivše Austro-Ugarske. Poznata je izjava g. Dollfusa, da austrijsko Nijemstvo ima prema evropskom istoku na- ročiti zadatak, koji se sastoji u tome: da se njemačkim manjinama svuda izvojuje s punom mogućnošću kulturno-privrednog i nacionalnoga razvika.

Na žalost, izjava šefa austrijske vlade ne može imati zasluženu opravdanost sve dotle, dok god on u svojoj rodnoj zemlji ne bude slovenačkoj manjini dao bar dije- lić onoga, što želi svojim sunarodnjacima u tuđim državama. Šta više, možemo mir- no duše reći: da sve tri države Male an- tante postupaju sa svojom njemačkom ma- njinom neuporedivo bolje nego Austrija prema koroškim Slovincima.

Izgleda nevjerojatno, ali je sušta i gor- ka istina: da koroški Slovenci nemaju ni dan današnji nikakove nastave na svom materinjem jeziku!

Slovenačko dijete uči nešto malo mate- rinjega jezika samo u prvom osnovnom ra- zredu, toliko da učitelj može otpočeti rad; u svima daljim razredima, nastava se vrši na njemačkom jeziku, tako da slovenački nastaje potpuno zanemaren. O nekakvoj slo-venačkoj gimnaziji nema u Koroškoj ni spomena. Na njemačkoj gimnaziji u Celov- cu (Klagenfurtu) nije slovenački jezik čak ni obavezni predmet.

A kako stoje u školskom pogledu Ni- jemci u Jugoslaviji?

Po podatcima od marta 1929 imaju Ni- jemci u Jugoslaviji 154 osnovne škole, sa 570 odjeljenja. Godine 1929. do 1930. po- sjećivalo je ove škole 33.304 učenika i preda- valo 570 učitelja. Osim osnovnih, Nijemci imaju 38 ratarskih škola, sa 49 odjeljenja i 3658 djaka; zatim 6 građanskih škola sa 24 odjeljenja i 721 učenikom. U Novom Vrba- su postoji njemačka gimnazija, čija četiri odjeljenja pohađa 184 učenika. U njoj se predaje na njemačkom, a državni jezik se uči tek od trećeg razreda. Prošle godine je vlada odobrila Nijemcima vlastitu učitel- sku školu, s tim da je mogu pohađati i Ni- jemci, koji nisu jugoslovenski državljani.

Takvo je stanje bilo prema statistici iz 1929., a danas je još bolje za Nijemce.

Iznoseći ove podatke, mi to činimo radi potrebnog uporedjenja, a daleko smo i od same pomisli da Nijemcima u Jugoslaviji osporavamo pravo svakog naroda na svoj jezik i na svoje ime. Mi bismo samo željeli da se ovo pravo i božansko pravo prizna i Slovincima u Koroškoj, u kojoj već punih četrnaest vijekova obitavaju.

Ali austrijska vlada nije toga mišljenja. Ona kao da se zamjerila, da Slovence ka- zni za njihovu lojalnost! Medjutim, ona ti- mo postiže neželjeno i sasvim suprotno djelovanje. Sistematski sprječavajući da Slovinci razviju svoju nacionalnu svijest, austrijska ih vlada silom gura u opoziciju. Tako su danas baš oni među njima, koji nisu nacionalno dovoljno svijesni — a i njihov broj je u Koroškoj vrlo velik — uskočili u tabor g. Dollfusovih protivnika i nesvjesno podupiru Hitlerovce! To je iron- ja koja bi bila žalosna, da nije smiješna.

Jasno je, dakle, da politički interes na- laže austrijskoj vladi što veću susretljivost baš prema onim Slovincima koji su nacio- nalno čisti a pri tom volini, da iskreno po- mažu g. Dollfusu u njegovoj borbi za sa- mostalnost Austrije. Ali »mali Napoleon« radi obratno i pada u pogriješku koju Veli- ki Napoleon ne bi nikad učinio. G. Dollfuss što više, favorizira koroški velikonjemački Heimatsbund i njegov organ »Korošku do- movinu«, koji bezobzirno sprovodi odro- đavanje Slovence i naseljavanje Nijema- ca iz Reicha u Koroškoj.

Nije pretjerano ako na završetku kaže- mo, da je prema Slovincima u Koroškoj režim g. Dollfusa nepravedniji od svih do- lakošnjih austrijskih vlada. Radi ilustracije navest ćemo još ovaj slučaj. Nedavno su neki Slovenci molili da se njihovoj djeci u Koroškoj odobri, da mogu privatno učiti materinji jezik. Austrijska vlast je čak i to zabranila. Medjutim, austrijski listovi bi- ja-hu svoje vrijeme osuli bespoštednu palju- bu na Italiju, kada se ona na sličan način ogre- šila o njemačku manjinu u južnom Tirolu.

NAŠI SOCIJALNI PROBLEMI

Jedan nov način organizacije socijalnog rada — Sekcija za međusobnu pomoć u društvu »Istra« — Načelo samopomoći

Zagreb, augusta 1933.

Sjećam se jednog momenta, sa posljednje glavne skupštine društva »Istra«. Tada je već pri koncu jedan od članova stao čitati prijedlog o osnutku sekcije za međusobnu pomoć. Prijedlog je pao nekako nezgodno. Nekima je tih sekcija bilo već dosta, drugima opet je to imao biti neki novi socijalni otjesak, kakav već postoji u društvu, a treći su već nestrpljivo očekivali konac skupšti- ne. U takvoj atmosferi učinjeno je ipak ono, što je doduše već običajno, ali što je u onom času bilo najzgodnije: nije se otvoreno pristalo na osnutak, ali se prijedlog nije ni zabacio: »može se po- kušati«. Time se zadovoljilo i one koji su unaprijed bili uvjereni da stvar neće uspjeti.

Otada prošlo je već više mjeseci, a sekcija danas postoji. Zasada je broj članova dosta skroman, no osnivači na- daju se da će mnogo porasti, kada osta- li članovi »Istre«, naročito oni siromaš- niji, uvide koliko im se time pruža praktičnih koristi. Jedan od pokretača da se osnuje sekcija tumačio mi je koji su ih motivi vodili kod toga. Kaže, da se kod par zadnjih skupština moglo opaziti kako od sveukupnog broja član- stva imade tek oko jedna četvrtina pravo glasa uslijed neplaćanja članarine. Opći razlog je kriza, kod mnogih ne- uposlenost, ali tu postoji i jedan specij- alan razlog. Mnogi naime članovi, i to oni slabije stojeći, plaćali su godinama redovitu članarinu društvu, a da pri to- me nisu znali koliko imadu koristi od toga. Netko je na pr. mogao kroz deset godina plaćati članarinu, a ipak u slu- čaju potrebe on nije mogao računati na neku određenu potporu. Socijalni ot- jesak postoji doduše, ali je njegova po- tpora namijenjena onima koji tek do- laze ovamo, da ih se u prvom času ne- kako pomogne. Organizacija potpore bi- la je dakle nedostatna, kaže jedan od osnivača, a ipak bi nju trebalo siste- matski organizirati, jer potrebe član- stva postoje i one će se samo povećav- ati od vremena do vremena. Pala je zamisao osnutka sekcije za međusob- nu pomoć. Treba odmah naglasiti, da se ona bitno razlikuje od socijalnoga otjeska, jer je ovaj osnovan na karita- tivnom principu, dok se sekcija zasniva na načelu samopomoći. Od nje može dakle očekivati potporu samo onaj koji plaća svoj doprinos i time pomaže stva- ranju glavnice od koje će se davati po- moć.

Sekcija dijeli se u tri kola: I po- smrtno kolo, II bolesničko kolo i III ko-

lo neuposlenih. Svatko se pristupom u sekciju može upisati u koje kolo hoće, može dakako i u sva tri. Za pristup u sekciju plaća se za upis nešto veća svot- a (50 Din), kroz prva tri mjeseca pla- ća i za ulog (5 Din za kolo neuposlenih i bolesničko kolo, a 10 Din za posmrtno kolo), a kasnije plaća se samo redovita članarina od 1 Din mjesečno. Za upis moralo se odrediti veću svotu, jer je od- mah u početku trebalo stvoriti moguć- nost, da sekcija uspješno intervenira sa svojom pomoći, ako se ukaže potre- ba. No da li se omogućio pristup u sek- ciju i onim siromašnijim, za koje je sekcija i najviše osnovana, može se upi- snina plaćati obročno.

Pravo na potporu sa strane sekcije stiče onaj koji je najmanje tri mje- seca njenim članom i kroz to vrijeme re- dovito plaća dužan iznos. Visina svote zavisiće o broju članova; bude li u jednom kolu učlanjeno više članova, ta- da će onaj kome se podijeljuje potpora dobiti iznos koji će biti u proporcional- nom odnosu s brojem članova. Ako ne- tko ostane bez posla tada će u slučaju da osim njega imade u njegovu kolu još 100 članova dobiti potporu od 500 Din (100×5 [5 Din je ulog, koji se plaća u prva 3 mjeseca]). Ostali članovi pla- ćaju tada solidarno onu svotu koja je isplaćena.

Da bi sekcija mogla uspješnije radi- ti, tako da bi se njena pomoć prilično osjetila, bilo bi potrebno da broj čla- nova naraste barem na 300.

Zanimljivo je da je u sekciji najma- nji broj radnika, premda su osnivači imali namjeru da time njima najviše pomognu. Uvjeti plaćanja nisu tako te-ški u vezi s prednostima koju sekcija pruža.

Uspjeh sekcije ovisi o solidarnosti njenih članova i o njihovom shvaćanju dužnosti. Osnivači naročito naglasuju da je sekcija osnovana na načelu sa- mopomoći i da ne računa na tuđu po- žrtvovnost, kao što se to dosada činilo, a što je djelovalo dosta nezgodno. Oni koji su zamislili tu organizaciju samo- pomoći drže da bi se uspješno mogla sprovesti i po ostalim emigrantskim udruženjima i da bi mogla postati je- dinstvenom. U tom slučaju bi dakako i upisnina i ulogi bili manji. Ovakav optimizam možda nije pretjeran.

(Upisi u sekciju vrše se kod g. Iste- nića njenog tajnika, koji je svake večeri u prostorijama društva »Istre«. On će onima, koje stvar zanima dati i pota- nje upute). — M. R.

ARHITEKTONSKI KAOS U TRSTU

Nova Piazza Oberdan najkaotičniji dio Trsta

Trst, augusta 1933. — U »Popolo di Trieste«, izišao je članak pod naslo- vom »Sul caos architettonico di Piazza Oberdan«, u kojem se sa zgražanjem govori o gradnjama na Piazza Oberdan, gdje je podignut novi sud i tolike nove palače na mjestu bivše kasarne. Pisac ističe, da je to što je tu izgrađeno upravo očajno kaotično, neukusno i da se svaki čovjek od ukusa mora zgražati nad tim arhitektonskim čudesima. Sva- kako vrlo interesantan glas, tim intere- santniji, jer ga donosi »Popolo«. U po- slednje vrijeme općenito se javljaju u Italiji glasovi, koji kritikuju novu fa- šističku arhitektiku, koja je upravo smušena, glupava i smiješna. Velika se polemika bila razvila o nekim držav- nim javnim gradnjama u Firenzi i u toj se polemici moglo da vidi svu go- lotinju fašizma u toj grani umjetno- sti, pa je Mussolini morao da interve- nira i da zabrani nastavak polemike. Piazza Oberdan u Trstu izgrađena je također na inicijativu države i po ide- jama pravovjernih fašističkih arhite- kata...

SLAVNI LUIGI BARZINI SKINUT S PO- LOŽAJA, JER SE NE SLAŽE S FA- ŠIZMOM.

Trst, augusta. Prema jednom krat- kom saopćenju fašističkih listova predao je demisiju na položaju direktora najve- ćeg lista u Napulju »Mattino« Luigi Bar- zini, »iz razloga ličnog karaktera«. Kakvi su ti razlozi ličnog karaktera? nije teško pogoditi, kad se zna, da je Barzini jed- no od najslavnijih imena današnje talijan- ske žurnalistike i publicistike. Morao je, dakle, i on da ide, jer se sigurno nije više mogao slagati s režimom.

INTERESANTNE STATISTIKE

Trst, augusta 1933. — Ito je zlo donio sobom fašizam. Statistike govore najjas- nije. Iz godine u godinu u Italiji se troši sve manje sapuna. To iznose državne sta- tistike, a to kaže i stručni list »Industria Chimica«, koji izlazi u Rimu, u svom broju od 6 jula 1933. Taj list kaže, da je u godini 1932 pala produkcija sapuna u Italiji prema godini 1931 za 29 posto, i iznosi 1 milijun i 800 hiljada kvintala ili cirka 4 kg na sva- kog stanovnika, koliko veća familija potroši za tjedno pranje u tjedno.

U vezi s time interesantno je ono, što je u decembru 1932 pisao genoveški općin- ski glasnik »Rivista del comune di Genova« o higijenskim prilikama u Genovi u okto- bru 1932. U tom je mjesecu kako kaže list »u antiparazitnom ambulatoriju bilo opira- no 909 ljudi, koji su bili krcati ušiju, a 27 ljudi je bilo poslano na liječenje od svraba«.

OBNAVLJANJE »DALMATINSKE VJERE«

Trst, augusta. Svake godine na Ve- liku Gospodju priredjuju Dalmatinci na- stanjeni u Trstu izlet parobrodnom u Za- dar. Ovaj izlet poznat je pod imenom »pel- legrinaggio di fede« i tom se prigodom obično u Zadru upriličuju irendentističke manifestacije. Tako je bilo i ove godine i prema izvještaju tršćanskog »Piccola« učestvovali su u ovom izletu među 1700 iz- letnika predstavnici vojske, milicije, fašis- tičke stranke i državne vlasti. Dočekani su u Zadru po tamošnjem gradjanstvu i predstavnici vlasti i vojske, sen. Tacco- nijem iz Splita i talijanskim konzulima i vicekonzulima iz Splita i Šibenika. Prema »Piccolu« ovo je izlet obnobljenja dalma- tinske vjere, to jest vjere, da će Dalma- cija biti prisajedinjena »majci otadžbini«, pa su u tom smislu izrečeni i govori. Fe- deralni fašistički sekretar u Zadru d'Alb. a otvarajući zanatku izložbu u Zadru, re- kao je u svom govoru, da je izložbi zada- tak manifestovati inicijativu svih dalmati- nskih talijana na svim područjima rada, a u prvom redu, da se i u tom pogledu uvr- di »jedinstvo rase, jezika, kulture i duha svih Talijana naše Dalmacije«.

PASIVNA BILANCA TALIJANSKE VANJ- SKE TRGOVINE.

Trst, augusta. Fašistički listovi do- nose podatke o vanjskoj trgovini Italije u julu o. god. Prema tim podacima uvezeno je u Italiju u tom mjesecu robe za 502,902,115 lira, a izvezeno iz Italije robe za 432,956,000 lira. U istom mjesecu proš- le godine uvoz prema izvozu iznosio je 542,614,840 prema 444,884,868. U prvih se- dam mjeseci 6. god. uvezeno je robe za 4,421,813,540 lira, izvezeno za 3,558,899,720 lira. Trgovinska bilanca Italije u prvih se- dam mjeseci o. g. je, dakle, pasivna za 862,913,820 lira ili za preko tri i pol mili- jarde dinara.

FAŠISTIČNI PODREPNICI

Jablanca, avgusta 1933. (Agis). Poleg drugih vsakdanjih skrbi in težav, imamo nadlogo, ki je skoraj hujša od vseh drugih. V vasi imamo podrepnika fašizma, ki je plačan zato, da vohuni in stika za nami. Pravijo da je Stefančič po domače Vličič špijon za vso jablan- sko občino. K njim v hišo zahaja urad- nik naše občine, tam se sestajajo in pretresajo naše življenje in naše obna- sanje. Mi, ki nikomur nič ne prizadene- mo in se za drugo ne brigamo kot za naše borno kmetijstvo, bi lahko živeli brez take nadloge. Upamo pa, da bo tu- di tega konec!

MUSSOLINI POZDRAVLJA AUSTRIJSKU DJECU U RIMU.

Trst, augusta. Duce je u pratnji pod- sekretara za spolne poslove posjetio lo- gor sa 350 austrijskih omladinaca na Lidu kraj Rima i srdačno ih pozdravio nagla- sujući, da se nada da će im ovaj boravak ostati u neizbrisivoj uspomeni.

LETOVIŠČARJEV NI...

Sv. Lucija, augusta. Sv. Lucija je bila nekada dobro obiskovana od letoviščar- jeva, letos pa ni pri nas na letovišču niti ene družine. Edini naši letoviščarji so sku- pine črnih srajc, ki kaj pogostoma prire- jajo svoje maskarade (parade to niso!) — Taki letoviščarji seveda ničesar ne prin- sejo, ampak gledajo le, kie bi kaj odnesli. Za njimi navadno ostane le tu tam kak »eja«, ki ga pa itak Idrjica zmelje še pre- dno se zlije v Sočo. (Rob).

»VZORNO« FAŠISTIČNO POSLOVANJE

Celovec, avgusta 1933. (Agis). Sem prihajajo politični begunci iz vseh držav. Kdor nima potrebnih listin, mora v zaporu presedeti toliko časa, da dobi tukajšnja oblast informacije iz aretirančevega rojst- nega, oz. pristojnega kraja. Iz raznih držav pridejo informacije v različnih časih, tako iz Hamburga v 8 dneih, iz Varšave v 20 dneih, iz Prage v 14 dneih itd. Le italijanski državljani iz Trsta in Gorice ter okolice morajo čakati na odgovor po tri in več me- secev. Pa če bi prišel kakšen begunec do- ma iz Sicilije, bi moral čakati na informa- cije kar celo leto? Iz vsega tega se zrcali vzorno fašistično poslovanje. Če se pa ita- lijanski državljani zglašaj na tukajšnemu konzulatu glede informacij ali kar si bodi, ga civilni agentje aretirajo in odpeljejo v Italijo, pa četudi je imel potni list v redu. Vse to postopanje nam kaže fašistično stra- hovlado v pravi luči.

VINOGRADNIKI V BRDIH IN VELIKI

FAŠISTOVSKI DAVKI

Gorica, avgusta 1933. (Agis). Bric je postal zadnje čase velik revež. Davke mora plačevati, drugi izdatki so čimdalje večji, a dohodkov nima nikakih več. Za svoje pri- delke ne dobi odjemalcev, zlasti pa za zna- na in dobra briška vina ni nikakega trga več vsled močne konkurence italijanskih vin. V teku tega leta so pa poleg drugega cene vinu tako padle, da ne krijejo niti vino- gradniških stroškov. Zato v Brdih točijo le- tos vinogradniki vino v lastnih kletah po liri liter. Nizka cena sladke kaplice zvabi marsikakšnega Goričana v Brda. Vina je pa še toliko po kletah, da ga tudi na ta na- čin ne bodo zlepa prodali. Bliza se že nova trgatega a ne bo niti prazne posode za mošt.

POZDRAV IZ ZEMLJE VZDIHOV

Iz zemlje vzdihov in solza,
iz zemlje bede in gorja
pošiljamo pozdrave
sinovi tužni majke Slave, —
o, bratje naši, — vam,
ki ste v svobodni zlati, —
tam preko, — tam med bratili — — —

In le zato, ker smo sinovi Slave,
ogrožene so naše glave,
ogroženo nam je prav vso
in tu, — pod tujim jarmom
ubija nepisno nas gorj!

Zato iz tega pekla živoga
slegujemo roke do vas
ter vpijemo iz dna »srca:
Pomagajte, pomagajte,
rotimo vas,
ne zabite na nas!

Oj, bratje, vi in celi svet naj zna,
da naša kupa je že vrhana gorj!
Zato pomoči nužno, — oh, pomoči,
da ne vlonemo v črni noči,
da podli vrag nas ne zatré, —
oj, bratje, bratje, — ganejo naj naše vas
solzé! — — —

Iz zemlje vzdihov in solza,
iz zemlje bede in gorja,
pošiljamo presrečne vam pozdrave — mi,
sinovi zvesti,
sinovi tužni
predrage naše majke Slave!
BRANIMIR LOGAR.

ZAHVALA OBITELJI NABERGOJ

U ime svoje i u ime čitave obitelji izričem ovim putem svoju najtopliju zahvalnost svima onima koji su nam bilo čime išli ususret za vrijeme bole- sti i smrti mog usupru Miroslava. Po- imence veliku zahvalu dugujem liječni- ku Dru. Anti Schwalbi, Dru. J. Petehu, Jugoslavenskoj Matici na Sušaku za- tim svima onima koji su pokojnika of- pratili na vječni počinak.
Marija ud. Nabergoj

Italija sprema rat!

TALIJANSKI VOJNI MANEVRI UZ JUGOSLAVENSKU I FRANCUSKU GRANICU

Talijanska vojska već duže vremena održava velike vojne manevre duž cijele jugoslovenske granice. U manevrima učestvuju svi rodovi oružja. Prilikom manevarskih gadjanja artiljerije učinjena je sa strane talijanske vojske jedna gruba povreda naše granice.

Prekiučer, dok su se duž naše granice vodile maskirane borbe i gadjao topovskom paljбом zamišljeni neprijatelji, jedna granata preletjela je preko granice i pala kod sela Dovče na jugoslovenski teritorij. Granata je udarila u jedno veliko bukovno

stablo i potpuno ga uništila. Iako valjda nehotice, ovo neočekivano bombardovanje ubojnim metcima sa eksplozijom granate u blizini jednog našeg naselja izazvalo je kod stanovništva na granici veliko negodovanje, naročito zbog toga što se samo pukom slučajem ima zahvaliti što granata nije nanijela štete niti izazvala ljudske žrtve.

Veliki manevri talijanske vojske u li-gurskim i savojkim Alpama uz francusku granicu otpočeli su 20. o. mj.

NOVE TRUME VOJAŠTVA OB MEJI

Trst, avgusta 1933. (Agis). Košana in okolica je polna vojakov, kar se še ni dogodilo do letos. V Košani samj so res letos že tretjič, toda v okolici, ki nima tuj pri-mernih prostorov za manevre, ni bilo še vojakov. Na Čepnu, ki je majhna vas, jih je cel regiment, ravno tako v Košani pri Sv. Mihelu itd. Na polju so povzročili toliko škode, da se ne da opisati. V tem času se je zgodilo tudi že več nesreč. Desetletni fantek Jeričev iz Volč je stopil na granato,

ki je eksplodirala in ga tako nesrečno ož-gala, da je malo upanja da ostane pri živ-ljenju. Obenem je poškodovala po rokah enajstletno deklico Markuzovo iz Volč. Nekemu vojaku, ki je bil na straži, je strelivo odtrgalo roko. V Šmihelu pa je neki vojak skočil v vodnjak ker se je zbal kazni, ka-tera ga bi doletela vsled tatvine. Za temi vojaki pridejo drugi in tako se bo menda vrstilo, dokler bo kaj vremena.

VOJAŠKA DELA NA TOLMINSKEM

Sv. Lucija, avgusta. Letos se v naši dolini ne bodo vršile vojaške vaje, zato bo ga kobilični roj, kakor se sliši, osrečil Kras in Vipavsko dolino.

Vojaška dela še vedno nadaljujejo. Kdaj mislijo pričeti z delom na že izmerjeni vojaški cesti na levem bregu Idrije in Soče (od Tribuše do Sv. Lucije in Kanala), nam še ni znano.

Te dni bodo pričeli z delom na strate-gični cesti Slap-St. Viška Gora. Do sedaj je bila ta cesta izvršena le bolj v grobem,

a sedaj jo bodo popolnoma dovršili. Ljud-stvo seveda ne bo imelo od tega nikako koristi, ker bodo pri delih nastavliali iz-ključne le črne južnjake.

Pri vseh mostovih se opaža gibanje. Že nekaj časa pridno delajo pri Baškem že-lezniškem mostu na levem bregu Idrije, kjer zakriti s plahetami vrtajo v podstavek mosta. Izvedeli smo, da so že vsi mostovi čez Idrijo pripravljeni, da jih v slučaju potrebe lahko poženejo v zrak. — (Bog nam da kmalu dočakati tak »slučaj potre-be!«) (Rob.)

TUDI NA DALJNI SICILIJ SE PLAŠIJO JUGOSLOVANOV

Trst, avgusta 1933. (Agis). Iz Paler-ma poročajo, da je v nekem regimentu, ki ima tam svoj sedež, precej Jugoslovanov. Pred nedavnim pa so ponoči (še po polnoči) zbudili vse vojake Jugoslovane. Naglo so poklicali vsakega zase in še predno se je predramil so ga obsuli s vprašanji: Kaj je,

od kje je, govori samo hrvaški in slovenski, ali še kakšen drug jezik itd.

Kaj naj pomeni to čudno postopanje, nam ni znano. Tako ravna jo z našimi ljud-mi po ječah med zasliševanjem. Mogoče vi-dijo v naših mladeničih, ki služijo vojaški rok v italijanski armadi, kakšno posebno nevarnost?

TALIJANSKA VOJSKA JE FAŠISTIZOVANA

Trst, avgusta 1933. — Do sada je talijanska vojska bila bar donekle po-štedjena fašističkih vanjskih znakova. Vojska je bila zadržala svoj vojnički karakter, nije pozdravljala dizanjem ruke, nije pjevala »Giovinezze«. Dosa-danji ministar vojske general Gazzera izgleda, da je čuvao vojsku od toga. Možda je i u tome donekle tumačenje, da je morao dati demisiju. Tek je ma-lo dana prošlo otkako je Mussolini pre-uzeo ministarstvo vojske i već je u voj-sci proveo reforme, koje pokazuju, da se vojska fašistizira sasvim. Uveo je naime u vojsku rimski pozdrav i faši-stičku himnu. Posljednji broj »Giorna-le Militare« donosi dekret o toj reformi.

Svaki put, kad se ima, po dosadanjim naredbama svirati kraljevska himna »Marcia Reale«, mora iza nje, da se svira i »Giovinezza«. Vojska svira pred kraljem »Marcia Reale« popraćenu sa »Giovinezze«, a pred Mussolinijem samo »Giovinezze«. Među ostalim od-redbama stoji i odredba, koja kaže, da se kralja pozdravlja na glas »Viva il Re«, a Mussolinija povikom »A noi!« i rimskim pozdravom. Fašistička štampa komentira sa zanosom ove reforme, pa kaže, da je time i vanjskim znakom dokazano, da je vojska doista fašistička, da je i to jedan dokaz kako čitava Italija osjeća isključivo fašistički.

VELIKE VOJAŠKE VAJE NA KRASU IN NEPOKORNA MILICIJA

Trst, 33. (Rob). Skupne vaje redne vojske in milice potekajo v največjem re-du. Le žal, da je opaziti le preveč slučajev nepokorščine pri vojaki in še več seveda pri miličnikih. Tako se brata Brun iz Trsta nista odzvala vabilu ter ostala lepo

doma(!) Starejšega so kaznovali s štir-najst dnevnim zaporom, mlajšega so pa za kaznen privezali za nekaj ur. — In ko se bo treba izpostaviti hujši nevarnosti? (»piu duro cemento« bi rekli oni).

ITALIJANSKA ESKADRA V VILLA FRANKI IN MORNARJI IZ TRSTA

Nica, avgusta. (Rob). Ob priliki obi-ška italijanske pomorske eskadre v Villa-franki se je »pozabilo« vrniti na ladje pet

mornarjev iz Trsta. Da je ta novica moč-no razveselila vojaške kroge, je razum-ljivo.

BIVŠI SOKOLSKI DOM V TRNOVEM — „CASA DEL FASCIO“

Reka, avgusta 1933. — (Agis). — V nedeljo dne 6. avgusta so priredili v Bi-strici oz. v Trnovem veliko slovesnost. Bivši Sokolski dom, ki je bil pred do-brimi štirimi leti zahrbtno zaplenjen, so prenovili. Popravili so vso notraj-nost, položili parkete, ga dvignili in pre-uredili tako, da bo vreden imena »Casa del fascio«. Tu bo sedež fašističnih or-ganizacij, katere so do sedaj imele svoje prostore v palači reške posojilnice. Tu-di dopolavoro bo dobil svoje prostore, nadalje bo tu kavarna dopolavora, kino, na kratko povedano, tu bo sedež faši-stičnih »kulturnih« ustanov. V pritličju je velika dvorana, bastej okrašena z zra-cali in namenjena članstvu — delav-stvu. V prvem nadstropju je druga dvorana, ki je namenjena ostalemu član-stvu, to je inteligenci, in ima tudi mal oder. Poslopje ima zdaj več stopnišč ki so vsa lepo speljana. Na pročelju pa je fašistični znak iz bron. Preteklo nedeljo so slovesno blagoslovili in otvo-rili ta »kulturni« sedež. Obenem pa so otvorili novo cesto v Trnovem, ki pelje od Mateta do železniške postaje in ki je baje namenjena za trnovsko »promena-do«. Že na predvečer je bila vsa v za-

stavah; tudi Sokolski dom je bil do-stojno okrašen, za sprejem velikih go-stov. Prišel je reški prefekt in baje celo neki fašistični hijerarh iz Rima. Prisot-ne so bile razne druge fašistične ose-bnosti iz Reke in iz Bistrice. Iz okolice so pripeljali mladino, včlanjeno v fašistič-nih organizacijah, pa tudi trnovska in bistrška mladina je bila zastopana. Na splošno so si zelo dosti prizadejali, da bi ta slovesnost prišla čimbolj do veljave in da bi ž njo pokazali, kako močne po-stojanke si je fašizem ustvaril v naših krajih. Ceremonijam je moralo prisot-stvovati vse delavstvo zaposleno pri vo-jaških napravah v Bistrici in okolici in celo ono, ki je zaposleno pri utrdbah v Snežniškem gozdu. Prisotno je bilo tudi vse vojaštvo, karabinerji in vsi državni uradniki. Kljub vsemu temu pa le ni bilo prevelike gneče in ne veliko ljud-stva pri otvoritvah, ki so proti vsemu njihovem pričakovanju izpadle dokaj klaverno. Niti sami se niso mogli preveč navduševati, kajti dobro vedo, da njihovo seme, ki ga sejejo na našo zemljo, ne klije tako kot bi želeli in je mnogo-krat že v kali zadušeno.

IMENOVAN JE NOVI RIJEČKI BISKUP

Nije imenovan dosadanji apostolski administrator Mecchia, nego kanonik iz Puse Antoni Santin

Rijeka, 18. avgusta. — Po smrti bi-skupa Saina, godinu i pol riječka biskupija nije imala biskupa, nego je njome uprav-ljao apostolski administrator mons. Mecchia. Činilo se, kao da će on biti imenovan i za biskupa, međutim stvari su se dru-gačije razvile i sad je imenovan riječkim biskupom mons. Antonio Santin, koji je službovao kao župnik i kanonik u Puli. Fašistička štampa ističe u povodu toga imenovanja vanredne svećeničke odlike novog biskupa i njegovu odanost Italiji. O novom riječkom biskupu Santinu donosi službeni vatikanski list »Osservatore Ro-mano« od 19. augusta pismo iz Rijeke, u kojem se s velikim zanosom govori o njemu. U tom pismu kaže se, da je biskup San-tin bio župnik i kanonik katedrale u Puli, da je rođen u Rovinju, da je doktor soci-jalnih znanosti i da duboko pozna pitanja crkve. Ono, što znamo o biskupu Santinu, kaže se u svetom pismu, dovoljno je, da nas napuni radošću i da zahvalimo Gospo-dinu za sretan izbor. Santin je mlad, jedan od najmlađih talijanskih biskupa. Ima mu tek 38 godina. On je jedan od najaktivni-jih svećenika u Julijskoj Krajini. Mons. Carlo Mecchia, koji je upravljao do sada riječkom biskupijom kao administrator, kaže »Osservatore Romano«, imao je mno-go posla u biskupiji, a sad će biskup San-tin naći spreman vinograd gospodnji, spremne radnike, ma da ih je malo, jer u čitavoj riječkoj biskupiji ima tek 23 sve-ćenika, ma da duša ima preko 100 hiljada.

Zatim »Osservatore« kaže, da će za-daća biskupa Santina biti u toliko te-ža, u koliko je riječka biskupija na de-likatnoj točki, ima specijalan etno-graški položaj (misli se na Slavene!!! Op. ur.) a i zato, jer ima u gradjan-stvu i znatan broj židova i pravoslav-nih. Riječka biskupija može da se prema tome smatra zemljom misije, kaže »Osservatore«.

Dalje se kaže, da je Sv. Otac Papa pozvao na taj delikatni položaj Santina zato, jer je imao povjerenja u njega. Članak se za-vršava s isticanjem, da su riječki katolici spremni da pomognu novog biskupa u radu

za restauraciju crkve Hristove na tom ekstremnom rubu Italije...

U povodu imenovanja biskupa Santina riječki prefekt de Biase poslao mu je po-zdravni telegram u kojem mu govori o saradnji za slavu jednog i drugog Rima.

Biskup Santin mu je odgovorio telegramom u kojem kaže: »Molim toplo od go-spodina milost, da bih mogao saradivati za dobro tog slavnog i predragog gra-da i biskupije, u svjetlu Kristovom i u ime Rima, koji je simbol dvostru-ke (!) ljubavi«.

U povodu imenovanja riječkog biskupa izražava se u ovdašnjim krugovima misao,

MANJŠINE U JUGOSLAVIJI

MANJŠINSKO ŠOLSTVO V BANATU

SPORAZUM MED JUGOSLAVIJO I ROMUNIJO

Jugoslovenska skupščina in senat sta sprejela konvencijo o ureditvi manj-šinskega šolstva v Banatu, to je obme-jni pokrajini, ki je kot južni del Ma-džarske po vojni pripadel deloma Jugo-slaviji, deloma Romuniji. Na obeh straneh obmejnega ozemlja prebivajo moč-ne manjšine in so se zato med državama vršila o ureditvi kulturnih vprašanj manjšin dolgoletna poganja. Ta so dovedla sedaj do uspeha.

Prinašamo v glavnih točkah vsebi-no meddržavne pogodbe. Po načelu obo-jestranskega sorazmjerja prinaša do-ločbe o ureditvi romunskih ljudskih šol v jugoslovenskem Banatu in srbo-hrvatskih ljudskih šol v romunjskem Ba-natu.

Obveznost za ustanovitev ljudske manjšinske šole prevzame država, če se prijavi najmanj 20 šoloobveznih otrok dotične manjšine. Za določitev pripad-nosti k manjšini zadostuje enostavna izjava staršev ali varuha. Proti izjavi o pripadnosti ni priziva ali ugovora.

Učitelji na teh manjšinskih šolah morajo pripadati isti narodnosti in isti veri. V slučaju pomanjkanja takih pre-vidava pogodba možnost, da se jih po-zove iz sosedne, to je matrne države.

S poukom državnega jezika se prič-ne v tretjem razredu ljudske šole.

Da se vzgoji sposobne učne moči za skem delu Banata, se uvedejo na držav-nem učiteljsku v Vrhu romunski te-

da će sada biti imenovan i gorički nadbiskup, pa će biti popunjeno mjesto, koje je ostalo prazno po prisilnoj demisiji i smrti blagopokojnog nadbiskupa i nacionalnog borca dra Sedeja. Goričkom nadbiskupijom sada upravlja zloglasni Sirotti, koji provo-di oštru akciju protiv našeg naroda u sa-radnji s fašizmom. Sirotti vjeruje, da će on biti imenovan goričkim nadbiskupom tim više, jer ga podpiru pokrajinski fašističke vlasti i stranački hijerarhe, s kojim intimno suradjuje, ali značajno je, da se u imenovanje nekako oteže, pa se po tome zaključuje, da Vatikan nešto drugo smišlja. Svakako na mjesto goričkog nadbiskupa trebalo bi postaviti lice, koje se prema našem narodu u Julijskoj Krajini drugačije odnosi nego Sirotti.

Kakav će pak biti novi riječki biskup Santin to će se još vidjeti. Ne treba za-bo-raviti, da je riječka biskupija vrlo važna! fašističkog stajališta, s političkim je mo-tivima bila ustanovljena a prvi riječki bi-skup Sain bio je oduševljeni fašista, pa se ga i u fašističkoj štampi nazivali »fašističkim biskupom« i u vrijeme kad su odno-si između Vatikana i Mussolinija bili manje srdajni nego što su danas.

Cerkev in človečanske pravice

»Slovenec« od dne 20. avgusta pi-še v članku »Iz cvetočega vinograda«. Zdi se, kakor da vsaka doba stavlja na vero posebne naloge. Največkrat gre za od-dravljenje najtežjih ran, na katerih boleht talratna generacija. Ako pogledamo po se-tu, potem vidimo, da so se v mnogih drža-vah zgodile bistvene spremembe. Stare vla-dne metode parlamentarizma in demokracije so utrpel obične udarce. Protidemokratske in diktatorske oblike po stoletju političnih svobodčin zopet prihajajo v modo in veljavo. Kot v početku meščanske obli-ke vladavine tako tudi danes razni kolektivizmi v imenu enakosti in bratstva upo-njajo velika nasilja nad drugače mislečimi in politično zaslužujujo cele plasti naroda.

V taki dobi ima Cerkev prav posebno nalogo, da varuje človečanske pravice člove-kove osebnosti in človekovega dostojanstva. Za velika socialna beda, ki zadnja leta raz-saja po vsem svetu, ji je odkazala vlogo v smiljenega Samaritana, da lajša bedo najbe-dnejših in najpotrebnejših. Sredi velikega idejnega trenja, iz katerega se poraja novi vek, stoji zopet Cerkev kakor sestra usni-ljenka, ki se na življenjskem bojišču stla-nja nad ranjene, poteplane in vnete. Tiste-ga, ki prihaja v bojni vrvež z znamenjem usmiljenja in ljubezni, spoštujeta obe fronti, in posebna naloga Cerkev je, da visoko del-gne zastavo ljubezni, ki še vedno največ te-lja v nebesih in na zemlji.

ČEŠKA ŠTAMPA O JULIJSKOJ KRAJINI I JUŽNOM TIROLU

Praški »Narodni Listi«, organ češkoslo-vačke nacionalne demokratije, donose pod naslovom »Čitavi narod na stražu« članak u kome se između ostalog kaže:

»Revizionizam nije malaksao. Naprotiv ima i suviše očitih znakova njegove nove ofanzive. Da ne govorimo o Italiji, o onoj Italiji, gdje se Jugoslaveni bezobzirno de-nacionaliziraju, gdje im se oduzimaju i ime-na, isto onako kao i općinama, koje su od iskona slovenske, gdje se ne smije više ni pokojnicima na grobovima da napiše sloven-

ske porodično ime, gdje nije dozvoljeno po-božnom seljaku da se pomoli na materij-njem jeziku. Da ne govorimo o onoj Italiji, čiji vodja ne prestaje da uvjerava pre-tsjednika mađarske vlade Gömbösa ili pretsjednika peštanske općine dra Husara, da neće popustiti, dok se ne isprave »ne-pravde Trijansonskog mira«, čiji vodja iz-javljuje da je ludost što se smatra da su ugovori o miru nepromjenljivi, naravno sa-ma oni ugovori koji se ne tiču Italije. Vodja Italije pravi razliku između talijanskih granica, koje su neprikosnovene, i granica Male antante, koje se mogu mijenjati«.

NAŠA STATISTIKA

Okružnica Statističkog odsjeka Saveza
Svim Saveznim organizacijama!

Kao što je već objavljeno, II. Kongres Saveza Jugosl. Emigrant. Udruženja u Jugoslaviji, održat će se u Ljubljani dne 10. septembra o. g. Pored ostalog, na Kongresu referisat će se i o radu i postignutim rezultatima Statističkog odsjeka u 1932-33 godini.

Pošto većina saveznih organizacija do sada nije podnijela ovom odsjeku statističke podatke o svom članstvu, bilo djelomično ili u cijelosti, to se pozivaju sva društva, kojih se to tiče, da čim prije ispune poslate im statističke pole i iste dostave ovom odsjeku najkasnije do 3. septembra o. g.

One organizacije, koje su već popisale izvjestan broj članova i drugih emigranata, a dotične podatke nisu poslate tom odsjeku, pozivaju se, da po primitku ove okružnice sav do sada sakupljeni materijal o d m h dostave ovom odsjeku na daljnji rad.

Ovo je potrebno ne samo da se ustanovi brojno stanje naše emigracije, već da se utvrdi moralno i intelektualno stanje iste radi lakšeg uposlenja neuposlenih te boljeg i pravilnijeg uposlenja već za-

poslenih emigranata.

Ponovo se skreće pažnja svima organizacijama, da svu poštu i pošiljke adresiraju isključivo na ovu adresu: Društvo »Istra« za Statistički Odsjek, Novisad, poštanski pretinac 108., jer se je već nekoliko puta dogodilo, da je pošta za ovaj odsjek stigla sa zakašnjenjem od mjesec i više dana ili je pak bila izgubljena.

Umoljavaju se savezna društva, da bezuslovno postupe prema ovoj okružnici te da do 3. septembra o. g. barem djelomično ispune svoju dužnost, kako bi do Kongresa postigli što veći uspjeh i pokazali što veći rezultat dosadašnjeg rada svoju nas, i načiniti program popisivanja za 1933-34 godinu.

Pozivamo naročito ona društva, koja nisu do danas nijednput poslala statističke pole, da to bar djelomično učine, kako bi izvještaj odsjeka bio potpuniji a dotične organizacije da ne bi zostale iza drugih, koje su u cijelosti ili potpuno izvršile svoju dužnost.

Uvjereni u potpuno razumijevanje i na blagovremeni odziv svih organizacija, pozdravljamo Vas bratskim pozdravom.

VELIKE MANIFESTACIJE ZA JULJSKO KRAJINO

Primorski akademiki v Skoplju

Skoplje, 19. avgusta 1933. Primorska akademska mladina je u četrtak 17. t. m. zvečer prispela v Skoplje in s tem dosegla skrajno točko, ki si jo je zamislila v programu svoje propagandističke ekskurzije.

Uspehi, kakoršne so naši akademiki doživeli na dosedanjih postajah svoje turnee morajo — nas tostran meje navdušiti, dati nam novih moči in povečati vstrajnost v veliki borbi —

onim pa, ki ječe okovani onostran Snežnika, viliti nove nade, odpornosti in potrpežljivosti v pričakovanju velikega dne, ki po vseh božjih postavah mora napočiti.

Odveč bi bilo opisovati vse podrobnosti prireditve v Skoplju, odveč ponavljati govore, ki so se izrekli ob tej priliki; naš list je že prinašal poročila, kako je bilo v Slav. Brodu, Osijeku, Novem Sadu, Beogradu itd.

povsod enake simpatije in — kar je najvažnejše — povsod potrebno razumevanje za našo stvar.

Toda Skoplje zavzema z ozirom na svojo veliko narodnostno pestrost posebno mesto v takih zadevah! In prav radi tega gre Skoplju posebno mesto v vencu, ki so si ga naši študentje spletli iz svojih dosedanjih uspehov.

Naše društvo »Trst-Gorica-Reka«, ki je po svojih skromnih močeh vodilo organizacijo prireditve, z upravičenim ponosom in smelo trdi, — in to se ujemata tudi z izjavama samih Skopljancev —

da je Krajja Petra ulica, glavna prometna žila mesta, je redkokdaj prej bila pozorišče tako

OGROMNE IN PRISRČNE MANIFESTACIJE, KI SO SE JE SPONTANO UDELEŽILI TISOČI DOMAČINOV!

Le redkokdaj so le-ti tako široki odprli svoje roke i prav tako redko so se jim srca ogrela, kakor v četrtak zvečer, ko so naše fante na postaji sprejeli in jih potem spremili skozi mesto: v dolgem sprevodu so korakali pred vsem Sokoli z godbo na čelu; sledila so razna pevška društva z zastavami, nato — četa skavtov, za njimi pa občinstvo v impozantnem številu.

Množina je pa stala v špalirju in je sprejela prirejalca burne ovacije.

Tak sprejem nam je toraj mogel biti dobro jamstvo, da bo tudi družabni večer naslednjega dne vsestransko uspel! Omeniti je še, da je akademike na postaji pozdravil zastopnik mestne občine gosp. A. Zdravković, tuk. advokat; pozdravil jih je dalje gosp. Ristić gen. v. pok. in sicer kot predsednik Narodne odbrane, kakor tudi v imenu ostalih narodnih in kulturnih društev. Pristrčno je rojake pozdravil tudi g. dr. Sedmak, predsednik društva »Trst-Gorica-Reka«.

Bilo je torej pričakovati, da bo družabni večer v petek lepo uspel;

POVRATAK ISTARSKIH AKADEMIČARA I SREDNJOŠKOLACA SA KRKA

Poslije ugodnog boravka od preko mjesec dana na moru, u gradiću Krku, gdje su proveli svoj ljetni odmor ovih su se dana vratili u Zagreb učenici Djačkog internata i studenti Istarskog akademskog kluba.

Boravak istarskih studenata u Krku, preko ljetnih ferija postao je već tradicijom. Istarski akademikari, koji bi inače u vrijeme ferija morali ostati u Zagrebu, lietovali su tako i ove godine u Krku.

Za vrijeme njihova boravka u Krku, već nekoliko dana nakon dolaska došlo je do susreta izmedju njih i studenata iz Beograda članova Akademskog pjevačkog društva »Obilić«, koji se na svojoj turneji po Dalmaciji svratio i u Krk i tamo također održao koncert. Kod priredbe tog koncerta naši su studenti išli u svemu ususret beogradskim kolegama, te im pomogli osobito kod same organizacije koncerta. Prije

početka koncerta pozdravio je beogradske studente kraćim govorom pretsjednik Istarskog akademskog Kluba Ivan Grakalić. »Obilić« je sa svoje strane imenovao Istarski akademski Klub svojim počasnim članom.

Za jaynost su naši akademikari održali jedno propagandno predavanje i to u povodu komemoracije 13. obljetnice zapaljenja »Narodnog doma« u Trstu. Komemoracija je održana u sokolskoj dvorani. Među prisutnim građanstvom vidjelo se također i prilično kupališnih gosti. Uspjelo predavanje održao je Ivan Grakalić. — Neki članovi Kluba sudjelovali su osim toga i pri likom nastupa krčkog sokola u Malinskoj u Krku.

O boravku naših srednjoškolaca u Krku donijet ćemo opširniji izvještaj u slijedećem broju.

Naša kulturna kronika

50-GODIŠNJICA KOMPOZITORA JOSIPA MANDIĆA

Ugledni naš skladatelj i odvjetnik dr. Josip Mandić u Pragu navršio je nedavno pedesetu obljetnicu života. Josip Mandić rodio se 4. jula 1881. godine u Trstu od oca dra Frana, poznatog liječnika i rodojuba i majke Marije. Osnovnu je školu svršio u Trstu, gimnaziju je pohađao u Rijeci, a svršio u Zagrebu; pravne je nauke svršio u Beču. Osim toga učio je Mandić i muziku; učitelj mu je bio u Zagrebu Vilhar, a u Trstu Weisberger. Već je u Zagrebu komponirao »Hrvatsku misu«, koju je izdala Dionička tiskara. Godine 1922. napisao je kantatu za mješoviti zbor i orkestar na pjesmu dra Lukeža »Slaven i pjesma«, koju je s uspjehom izvodilo Slovensko pjevačko društvo u Trstu u tamošnjem kazalištu »Armonia« u povodu 25-te obljetnice rada svoga zborovodje Srečka Bartela.

Napisao je i partituru za operu »Petar Svačić« na libreto dra. K. Lukeža-Trnoplesara. Ta se opera davala godine 1905 na slovenskom kazalištu u Ljubljani Godine 1905 napisao je Mandić suitu za orkestar »Čemulpo«. U posljednje doba komponirao je dr. Josip Mandić nekoliko izvršnih stvari, koje su se davale s uspjehom i na međunarodnim festivalima. Prije rata, bio je dr. Mandić odvjetnik u Trstu, a zatim je bio u Svičarskoj; na koncu se nastanio u Pragu, gdje i danas živi kao ugledni odvjetnik i kao publicista (najvećma prati kulturna pitanja i kulturne odnose izmedju Jugoslavije i Čehoslovačke). U novije vrijeme imao je svojim kompozicijama velike uspjehe i dobio je odlična priznanja stroge praške kritike.

NAŠI V »LJUBLJANSKEM ZVONU«

V avgustovi številki »Ljubljanskega Zvona« je priobčil naš znani pesnik Alojz Gradnik prevode madžarske lirike. Grahor Ivo nadaljuje razpravu pod naslovom: »O filozofiji in aktualnosti socijalnih vprašanj«, Andrej Budal poroča o Fr. Bevkovi povesti »Veliki Tomaž« in pravi: S to povestjo je segel Bevk v gore in doline, ki se vlečejo od Blegaša do Porezna proti jugu in zajel iz njih slovstveno delo, ki po obsegu in obdelavi skoro prerašča okvir povesti in nalikuje kmetiskemu romanu. Pod naslovom »Gledališki pregled« pa priobčuje Ivo Grahor poročilo o ljubljanskem gledališču v pretekli sezoni. (Agis.)

MAGAJNA IN BEVK V »MLADIKI«

»Mladika« prinaša v letošnji 8. številki kratko povest »Breda« (iz skupine slik: Kanarčki in blaznici), ki jo je napisal Bogomir Magajna. To pot nam Magajna ne prikazuje ljubezenskih dogodkov ampak življenje male družini-

ce, katere oče je bil pijanec in kot tak uničil življenje lastnemu otroku in že, ni. France Bevk je zastopan s povestjo: »Poslednja skrivnost«. Povest opisuje kratko življenje malega Silvana, kateremu so za vsako radovedno vprašanje odgovarjali z besedo: tepček. Kaže nam, kako napačne vzgoje se mnogokrat poslužujejo ljudje in s tem neposredno pripomorejo do žalostnih koncev lastnih otrok. — Magajna kot Bevk sta dobra in lahka pripovednika, zlasti dostopna širši plasti našega naroda. Nedvomno bosta tudi ti dve sliki dobro došli vsem, ne samo bravcem »Mladike«, zlasti, ker sta bolj poučnega kot zabavnega značaja. (Agis.)

UGLEDNI ISTARSKI KULTURNI RADNIK U BEČU

»Obzor« donosi: U Zagrebu je boravio ugledni bečki Hrvat, profesor hrvatskog jezika u različnim bečkim školama, dr. Ivanić, autor hrvatske gramatike za Nijemce. Dr. Ivanić, koji je rodom iz istočne Istre, boravio je dva mjeseca u Hrvatskom Primorju.

DA LI JE MOGUĆE ZBLIŽENJE FRANCUSKE I ITALIJE?

Na to pitanje odgovara pariski list Journal des Debats u uvodniku, koji donosimo u prevodu:

Pakt u četvero, govorilo se sutradan po njegovom zaključenju, otvorit će jedan savim novi, srećan i plodonosan period za francusko-talijanske odnose. Oni koji u nekoliko poznaju pravu situaciju, odmah su se potrudili da francusko javno mnijenje učine opreznim protiv zablude koju odgovorni autori pokušavaju da propagiraju, ne bez izvjesnog uspjeha. Posljednji događaji su pokazali svakome ko ne izbjegava da vidi svjetlost u podne da se oni nisu varali. Pakt u četvero je jedan instrumenat skovan u cilju revizije ugovora o miru i da paralizuje akciju zemalja, koje bi htjele da ih brane. Prilikom putovanja g. Gembeša u Rim, bila su mu data osiguranja, koja pokazuju kakva upotreba namjerava da se učini s tim ugovorom. Ovaj, s druge strane, ima dvostruki cilj da otežava pribjegavanje Društvu naroda u slučajevima u kojima bi njegova akcija baš bila korisna i da spriječi jednu energičnu intervenciju sila u Berlinu. U tome pogledu vidjelo se šta je bilo sa koracima u Berlinu u pitanju Austrije. Na posljednju, pakt, zbrkom koju je stvorio i olakšicama koje iz toga proizlaze za sve suptilnije manevre (koji nisu naše djelo), daleko od toga da pripreme teren za jedno zadovoljavajuće francusko-talijansko raspoloženje, umnožio je samo provaliju i klopke. To je lijep rezultat, koji dugujemo meteorskoj misiji g. de Žuvneta (de Jovenela) i nevjerovatnoj slabosti vlade.

U takvim okolnostima g. de Šambren (de Chambrun) novi poslanik Francuske u Rimu) se instalira u palati Farnex. Posao, koji ga tamo očekuje krajnje je delikatan. Novi ambasador je inteligentan čovjek. To bez sumnje nije njegova krivica, ako je u Ankari, odakle dolazi, morao pristupiti jednoj dosta žalosnoj francusko-turskoj likvidaciji, koju su naši službeni krugovi sa svim nepravedno prikazali kao jednu slavnu operaciju, što po svemu nije slučaj. On ima talenta, ali učinit će dobro, ako se ne zaleće suviše brzo napred, bar dok ne bude dobro proučio situaciju. Iskustvo ga je vjerojatno naučilo mnogim stvarima; s pravom se može pretpostaviti, na primjer, da on za kartelističku politiku nema onu čudnu naklonost, koju je pokazao, prije desetak godina, kada je na Ke d'Orseju upravljao s odsjekom za štampu. U svakom slučaju, on će u Rimu brzo primjetiti, da je najbolji način da se uspije — sa gledišta Francuske a ne sa njegovog ličnog gledišta — u tome da se pokazuje jedna velika rezerviranost, a naročito da se ne nastoji dopasti se po svaku cijenu. Zato što nije bio svjestan toga g. de Žuvnel je, gonjen željom da se vrati u Pariz sa onim što je on smatrao uspjehom, pao pod uticaj g. Musolinija i tako učinio jednu grešku za koju mi plaćamo troškove i koja će mnogo komplikovati misiju njegovog slijedenika

U sadašnjem času skoro sve treba da se počne iz početka, ako se želi da se promijeni u mogućoj mjeri jedno stanje stvari, koje se protiv zbliznuju koje jako želimo, ali kome ne mislimo da žrtvuemo ni naše vitalne potrebe, ni naše prijatelje. To zbliznje ostvarljivo je samo ako se, protivno metodi, koja je primjenjivana posljednjih mjeseci postavi čvrsto kao princip da ono za nas ima interesa i vriednosti samo ako teži poštovanju prava naših prijatelja i naših, a to je u stvari, konsolidaciji Evrope. Uslijed kakve zablude bismo se mi povelj za jednom politikom koja bi imala za cilj da ošteti nas i naše prijatelje, da dade preimućstvo našim protivnicima i da uznemiri Evropu? To je ipak ono, što se upola učinilo potpisom Pakta u četvero. Taj način rada može odvesti samo novim nesporazumima i novim nemirima svih vrsta.

Dvomislenost koja se održava iz straha, da se otvoreno izrazi, glavni je uzrok svih francusko-talijanskih teškoća. Red je da se sada govori otvoreno. Evo, na primjer, nekoliko pitanja koja bi trebalo postaviti na najotvoreniji način: Je li Italija rešena da se svim sredstvima protivi Anšlusu? Hoće li ona i dalje, kao što je to činila do sada povećavajući na više način svoju vojsku, kako se to tu skoro pokazalo, inzistirati na redukciji naših vojnih snaga, bilo na konferenciji u Ženevi bilo u klubu četvorice (čiji pakt sadrži jednu od najopasnijih klauzula u pogledu razoružanja)? Smatra li ona, da je njen interes da podupire izvjesne tačke hitlerovske politike i da favorizuje intenzivno naoružanje Trećeg Rajha? Dok ne bude jasnosti u ovim pitanjima, uzaludno je govoriti o francusko-talijanskom zbliznju. Mnogo više bi vrijedilo za obe zemlje da ostanu korektno odvojene, nego da uspostave odnose na trulim osnovima uzajamnih obmana. Neće nikada biti, budimo u to sigurni, istinskog francusko-talijanskog sporazuma dok se god ne bude imalo smjelosti za otvoreno objašnjenje i dok god se bude ostalo u jednoj nelasnosti, koja ne samo isključuje svaku zajedničku akciju, već koja može samo kompromitovati cijelu budućnost. Je li se ikad vidjelo, da neki kočijaš upregne zajedno dva konja misleći da bi oni mogli ići jedan pravo, a drugi lijevo?

Očigledno je da je lakše ništa ne raditi, ili, što je gore, zaključiti paktove koji će dovesti do sukoba zbog različitog tumačenja, ali će učiniti da jedna od ugovornih strana (u stvari Francuska), radi protiv svojih sopstvenih interesa. Sada se mora početi da se popravlja zlo uzrokovano pogreškama u prošlosti. To će biti moguće samo ako postoji jedna francuska politika, koja zna šta hoće i kuda treba da ide. Je li to slučaj? G. de Šambren trebalo bi naprijed da se osigura u tome, jer ako ne bude tako, za njega bi najbolje bilo da skrsti ruke. Uloga ambasadora je da što bolje mogu voditi politiku vlade koju predstavljaju. Ali ako nije tako?

Dr. Josip Šebesta

Čitamo u českim novinama da je u svojem rodnom kraju u Poleni kod Hlatova tragičnom smrću umro poznati pazinski liječnik dr. Josip Šebesta. Počet mnogih českih svećenika došao je i dr. Šebesta u mladim danima u Istru. Nastanio se je u Pazinu, gdje je vršio praksu i otvorio ljekarnu Sv. Ćirila i Metoda. Kod naših seljaka bio je vrlo voljen i radi svoje stručne sposobnosti i radi svojih nacionalnih i humanih osjećaja. Kod svih težih slučajeva bolesti od Bureta do Zminja i od Baderna do Labina zvali su na pomoć dr. Šebestu. U svako doba dana i noći sjeo bi na seoska kola i išao u daleka sela da pruži svoju pomoć bolesnicima. Uživao se među nama tako da se smatrao Istraninom. Blag po naravi, širokogrudan plemenitošću srca, ostavio je u Pazinu i uopće u Istri dobru uspomenu. Mučno mu je bilo kad je poslije rata morao da ostavi Pazin i da proda svoju ljekarnu. Vratio se je u svoju domovinu u Češkoslovačku. Nastanio se je u Prazi, ali tu se već osjećao tuđinom. Pred 5 godina sreo ga je jedan naš ugledni Istranin. Rekao mu je da on pripada samo Istri od koje je silom otrgnut i da se ne može snaći u rodnom kraju.

Zato će sve one koji su ga poznavali začuditi vijest da je ona plemenita duša obračunao sam svojim životom. Bio je dugo bolestan i bez nade na ozdravljenje, pa mu je smrtna bolest utisla u ruke oružje. Došao je nepoznat već početkom ovog mjeseca iz Stanjkova u

Hladenice i tamo su ga vidili gdje žeta. — Ovi dana su grobari u Poleni na osamljenom mjestu na groblju našli mrtva čovjeka sa prostrijeljenom glavom. Bilo je to dr. Šebesta. I na tamno je pučanstvo ova vijest učinila mučan utisak, jer je pokojnik bio poznat kao filantrop. Bilo mu je 68 godina.

U Istri su mnogi Česi djelovali među našim ljudima u Istri i uzimali živog učešća u našem narodnom životu. Bilo je među njima dobrih narodnih svećenika, pučkih prosvjetitelja i zadrugara. I iza okupacije naših krajeva istom su ljubavlju nastavili svoj čestiti rad. U selima gdje su službovali svećenici kao Elner, Žvaček, Vodička i drugi dugo će ostati u uspomeni ovi ljudi kao uzor narodnjaci. — Dr. Šebesta imao je djelokrug svog djelovanja mnogo širi pa je mnogo više Istrana poznalo njegovo djelovanje. A uspomena na njega je tim čišća, jer je on zalazio u skromne seljačke kućice. Kao da je svojom blagom riječju izlijevao blagoslov nad onima koji stradaju. Njegova nježnost u razgovoru sa seljacima i znanstvena sposobnost baš su bile podnesne za našeg seljaka. Zauzimao je prvo mjesto među dobrotvorima naših narodnih ustanova.

Za sav njegov rad u Istri, za njegovu ljubav do našeg kraja ne možemo a da se sa dubokim pijetelom ne sjetimo njegove uspomene prigodom njegove smrti. — Vječnaja pamjat!

KONGRES JUGOSLOVENSKIH EMIGRANTSKIH DRUŠTEVA

Vsem emigrantskim društvom, včlanjenim v Zvezi emigrantskih društva

V smislu 6. in 9. člana zveznega pravilnika ter na podlagi enoglasnega sklepa zveznega direktorija z dne 29. VI. sklicuje zvezni predsednik II. redni kongres Zveze Jugoslovenskih emigrantskih organizacij v Jugoslaviji v nedeljo dne 10. septembra ob pol 10 uri dopoldne v prostorih Delavske zbornice v Ljubljani.

Dnevni red kongresa, predpisan po II. členu zveznega pravilnika je sledeč:

1. Otvoritveni govor predsednika.
2. Položaj našega naroda v Italiji v letu 1932-33.
3. Položaj naše emigracije v Jugoslaviji v letu 1932-33.
4. Delo zveznega vodstva ter organizacij včlanjenih v Zvezi v svrhu dosege ciljev Zveze.
5. Absolutorij direktoriju na predlog nadzornega odbora.
6. Volitve: a) imenska volitev članov direktorija; b) volitev nadzornega odbora; c) volitev posameznih odsekov.
7. Splošne smernice za delo emigrantskih organizacij v bodočem letu. Določitev kraja za bodoči kongres.
8. Določitev denarnega prispevka Zvezi od strani društva za bodoče leto, sorazmerno številu njihovega članstva in njihovi ekonomski moči. C 28. člen zveznega pravilnika).
9. Predlogi posameznih društva.
10. Slučajnosti.

Opozarjamo vsa društva, da lahko sporoče v smislu prvega odstavka 9. člana zveznega pravilnika najkasneje do 27. avgusta svoje predloge, ki se imajo razpravljati na dnevnem redu kongresa. Predložiti

KAKO NJEMAČKA POSTUPA SA SVOJIM MANJINAMA

Progon lužičkih Srba i strana štampa

Odlični belgijski dnevnik »La Nation Belge«, u dopisu Ambroaza Gota iz Berlina, osvrće se na proganjanje Lužičkih Srba od strane njemačkih vlasti i kaže slijedeće:

»Lužički Srbi — Vendi ili Veneti — potomci su autohtonih Slovena, koji su nekada naseljavali čitav kraj između Baltičkog mora i Karnskih Alpa. Njihova germanizacija otpočela je još pod Karlom Velikom i uzalud je nastavljena od svih njegovih nasljednika. Čitavih 1200 godina ovo srpsko stanovništvo, jedini ostatak nekadašnjih Polaba, energično se odupire germanskom talasu. Inače, vrijedi istaći da slovenska krv ima velikog udjela u obrazovanju pruskoga tipa...

Koliko Vendi ima još u Njemačkoj! — Prirodno, statistike nisu u tome složne. — Prema popisu iz 1925 ima navodno 72.666 Lužičkih Srba. Ali prema jednom nezvaničnom popisu, koji su izvršili sami Lužički Srbi, njih ima 160.800.

Da bi razbile ovu etničku manjinu i spriječile je da ima svoje poslanike u Reichstagu ili oblasnim saborima, njemačke vlasti su podijelile Lužicu između Pruske i Saksonske. Na taj način su Srbi oslabili

KOMERMORACIJA PROF. VJEKOSLAVA SPINCICA U SENJU

Dana 28. jula t. g. priredilo je Sokolsko društvo u Senju svečane zadušnice i komemoraciju u počast prof. Vjekoslava Spincića. Zadušnice je otušio — uz asistenciju — msgr. Ivan Vidas, prepost u stolnoj crkvi. Uz odar koji je bio okićen zelenilom i državnim zastavama za vrijeme službe, stajala su u znak počasti četiri Sokola u odorama. Iza svršenih zadušnica

i, preplavljeni germanskim elementima, nigdje ne raspolažu većinom.

Ali, usprkos svega toga, Lužički Srbi imaju jako razvijen kulturni intelektualni život. Nedavno su njemačke vlasti zabranile izlaženje »Srpskim Novinama«, koje su izlazile u Buncenu. Ovaj list počeo je izlaziti još 1814. godine, a »Lužica«, jedan književni časopis, izlazi već punih 48 godina. Valja pomenuti i jedan nedjeljni list, koji se zove »Srpski Glasnik«.

Vendi nisu samo razvili svoju štampu već su — da bi se bolje odbranili od germanskog jarma, — osnovali isto oko 90 kulturnih, političkih i sportskih udruženja, koja su sva grupisana u jednu vrlo aktivnu federaciju koja nosi naziv »Domovina«. Osim toga oni ljubomorno zadržavaju svoju staru nošnju, svoje tradicije i onu tako posebnu arhitekturu svojih domova. Ukratko uspjeli su da očuvaju svoju fizionomiju.

Da li će Hitleru poći za rukom da savlada hrabar i uporni otpor ovog malog slovenskog naroda? Da li će njemačko jedinstvo, ako bude ostvareno, pobijediti ovu hrabru manjinu?

prisutni su otišli u sokolanu, gdje je J. Zgorelec, društveni prosvjetar i starješina, održao dirljiv govor o životu i radu nemurnog pokojnika, te je mnoge ganuo do suza. Ovom svečanom pomenu pridružila se je i kolonija sokolskog podmlatka iz Otočca, koja boravi u Senju pod vodstvom Eda Štefana.

GLASOVI ŠTAMPE

ČETVORNI PAKT I REVIZIJA MIROVNIH UGOVORA

Kako Talijani tu mače četvorni pakt

Trst, 1. augusta. Prema »Volonta d'Italia« dajet Rini četvornom paktu slijedeću interpretaciju:

Prije svega ovome paktu je cilj, da uspostavi trajan i pravedan mir pa dosljedno daje pakt protiv nepravda sadržanih u versailleskom ugovoru. koji je zaključen pod udarcima kundaka od strane onih, koji su htjeli da međusobno podijele ratni plijen i da se pogadjaju o svemu pa i o slobodi mora. Taj pakt, tvrdi dalje »Volonta d'Italia«, je protiv Lige naroda, koja se pokazala nesposobnom da održi mir, jer do sada nije nikada imala snage da udari napadača po ruci, niti moralnog autoriteta da lancima priveže vukove, koji razdiru

jagnje. Konačno ovaj pakt je protivan Saint Germainskom i Trianonskom mirovnom ugovoru, koji su izraz mržnje i diktata sile, pa kao takovi predstavljaju upaljivi materijal za novi požar i opasne sukobe. Isto tako je četvorni pakt i protiv locarnskog pakta, koji je autentični nastavak versailleskog mirovnog ugovora, jer hoće da u pravom pogledu olakša održanje status quo. Ne može se takodjer, završuje »Volonta d'Italia« ne poveriti računom o tome, da je četvorni pakt protivan Kellogg-Briandovom paktu, koji u sebi ima klicu prokletstva, jer se podaje mističnim snovima, koji nikada ne mogu biti ostvareni.

Glasilu najveće češkoslovaške vladne stranke o italijanskim in mađarskih revizionističnim parolah

V glasilu čl. republikanske stranke »Venkovu« je znani češki politični publicist in odlični znanstvenik Alois Musil objavil članek, v katerem pravi:

Nedavni poset mađarskega ministrskega predjednika Gömbösa v Rimu je dal italijanskim listom novo priloznost, da so se pohabali s svojim ducejem. Listov je nekoliko stotin, toda vsak izmed njih poje isto pesem, kajti Italija sme imeti eno samo mnenje, eno samo in enega samega vladarja. Po italijanskim nazorih je svet nad Mađarsko zagrešil grozen zločin in se doslej ni zavedal svoje velike krivde. Šele duce mu je odprl oči in sedaj si prizadeva, da bi bil zločin čim prej odstranjen in krivica popravljena. Mirovne pogodbe se moralo izpremeniti v korist Mađarske in ta razkosana država mora priti do svojih pravic. Pri tem pa vendar ni lista ali odgovornega politika, ki bi odkrito povedal, v čem se Mađarom godi krivica

in kaj naj jim bo vrnjeno. Niti sam Mussolini ne govori jasneje. Po vsem bi se morala Mađarska obnoviti v predvojnem obsegu, vendar določnega ne izgovori nihče.

Italijanski fašisti pozabljajo, da so bile po svetovni vojni zaključene tudi druge mirovne pogodbe. Na temelju teh pogodb je Italija dobila slovansko Primorje z Gorico, Trstom, Istro in Zadrom; proti določbam mirovnih pogodb, tedaj na zločinski način, si je prisvojila še Reko, ki so jo velesile in Amerika določile Jugoslaviji. Ali naj se ta krivica ne popravi? Zakaj se duce ne postavi za pravico, da bi se Jugoslaviji vrnilo slovanske pokrajine, Avstriji pa južna Tirolska?

Proti mednarodnemu pravu je Italija obdržala grški Dodekanes, po svetovni vojni pa je z ognjem in mečem z gladom in žejo »pomirila« Libijo, koje prebivalstvo se je na vso moč branilo blagodat fašistovske civilizacije. Kaj teh krivic ni treba popraviti?

Mussolini misli da trguje revizionizmom — Italija i nepomišlja da principe revizije pri mijeni na svoje granice

Poznati i ugledni švajcarski list »Basler Nachrichten« donosi značajan uvodnik, pod naslovom »Revizionizam« u kome se raspravlja o ciljevima, značaju i izgledima revizionizma, pa se, govoreći o Italiji, između ostalog kaže:

»Revizionisti imaju u Italiji jednog moćnog saveznika. Ali niko ne smije iz toga izvesti zaključak da Italiju treba računati u revizionističke sile, jer revizija ugovora nije za Mussolinija cilj već samo sredstvo da sebi obezbijedi položaj velike sile. On želi da trguje pomoću revizije, kako na Balkanu, tako i na Dunavu, gdje je uspio

da se u Sofiji, Tirani i Budimpešti dobro učvrsti laskajući izvjesnim nacionalističkim osjećajima tih naroda. Razumije se, on i ne pomišlja da princip revizije ugovora primijeniti i na svoju zemlju, mada u Južnom Tirolu koji se nalazi pod talijanskom vlašću, ima 225.000 stanovnika koji govore samom njemački, bez obzira na to što u Južnoj Krajinu živi preko 600.000 Jugoslavena, koji su lišeni svih prava i kojima je oduzeta mogućnost da njeguju svoj materijalni jezik. U upoređenju sa ovima, ono nekoliko hiljada Talijana što je ostalo u Jugoslaviji ne može se uopće uzeti u obzir.

TALIJANSKO-ARBANSKI SPOR

Što Italija traži od Albanije

Prema tvrdnji pariskog »Echo de Paris«, Italija u posljednje vrijeme vrši pritisak na Albaniju, da ispuni ove zahtjeve: 1. Da u svakom albanskom ministarstvu bude po jedan Talijan stručnjak, kojeg će preporučiti talijanska vlada i čije će se mišljenje morati tražiti pri rješavanju važnih pitanja, u krugu nadležnosti toga ministarstva i to će mišljenje biti obvezatno; 2. da Albanija proda talijanskoj državi zemljišta, na kojima se nalaze stanoviti vojni objekti; 3. da otkaze ugovor sa britanskim časnicima, koji pod vodstvom generala Pearsta organiziraju albansku žandarmeriju i da se zamijene talijanskim časnicima, koje će plaćati talijanska država; 4. da Albanija ot-

kaže sve trgovačke ugovore do sada zaključene s drugim državama i da s Italijom zaključi trgovački ugovor na preferencijalnoj bazi; 5. da se ponovno otvore katoličke privatne škole u Albaniji, koje su prije nekog vremena zatvorene; 6. da u svim albanskim srednjim školama glavni i prvi strani jezik bude talijanski, a ne francuski, propisan dosadašnjim albanskim nastavnim planom, kao i da se svi albanski državni pitomci upućuju isključivo na talijanska sveučilišta i stručne velike škole; 7. da se sadašnja francuska gimnazija u Korči pretvori u talijansku gimnaziju, tako da će nastavno osoblje za tu školu određivati i plaćati talijanska vlada.

U FOND »ISTRE«

Ova rubrika nastavlja se i ove godine pod devizom:

»Da bi »Istra« izlazila svakog tjedna redovito u normalnom formatu.«

Bilježimo ova nova imena plemenitih darovatelja:

Josip Smoković — Dravograd —	
Meža —	25.—
Na emigrantskom Taboru u Crnomlju za rasprodane blokove —	264.—
Andrej Kovač, žand. narednik-vodnik I. kl. — Pluj —	55.—
Obitelj Miloš — Zagreb, za rasprodane blokove —	50.—
Da počaste uspomenu blagopokojnog svog druga Gjura Mradevića daruju u fond »Istra« Počasnici Pomorskog Arsenala —	46.—
Tivat —	
Prosv. društvo »Orjeme« — Kočevje — za prodane blokove —	120.—
U prošlom broju objavljeno —	25.812,35

Ukupno din 26.372,35

ŠALJITE PRETPLATU!

DRUŠTVO »TABOR« V LJUBLJANI

vabi svoje člane in prijatelje, da se v čim većjem številu udeležu prireditve bratskega društva »Zora« v Šiški v nedeljo dne 27. t. m. na vrtu gostilne »Frankopanski dvor«.

VRTNA PRIREDITEV DRUŠTVA »ZORA« V ŠIŠKI PRI LJUBLJANI.

Društvo »Zora« bo priredilo v nedeljo dne 27. t. m. vrtno prireditev s plesom na vrtu gostilne »Frankopanski dvor« v Šiški. Prireditve se bo vršila ob svakem vremenu. Vstopnine ne bo. Vabimo prijatelje, da se v čim većjem številu odzovejo našemu vabilu.

Ig. Breznikar

Trgovina kave i čaja. — Vlastita elektropržiona i elektromlin za mljevenje.

ZAGREB, ILICA BROJ 65

Telefon 7657

POŠALJITE NAROČNINO!